

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

У НОМЕРІ:

- **ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСІБ
ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ**

*∨ В Україні запрацював Єдиний реєстр осіб,
зниклих безвісти за особливих обставин*

- **СПРАВИ ЗА УЧАСТЮ УКРАЇНИ
У МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ
УСТАНОВАХ**

*∨ Україна остаточно перемогла у справі
щодо так званого «скіфського золота»*

№ 11 (253) ЧЕРВЕНЬ 2023

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 11 (253) 2023

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор
Ю. Половинчак

Редакційна колегія:

Н. Іванова (відповідальна за випуск), Т. Дубас,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

З повнотекстовою версією видання можна
ознайомитись на сайті

Центру досліджень соціальних комунікацій
nbuviar.gov.ua

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент України В. Зеленський підписав
Закон України про встановлення 8 травня
Днем пам'яті та перемоги над нацизмом 3
Президент України В. Зеленський підписав
Закон України про відновлення великої
приватизації і зміну структури ФДМУ 3
Президент України В. Зеленський підписав
Закони, які звільняють від ПДВ і мита
ввезення складових для безпілотників 4
Кабмін затвердив порядок реєстрації права
власності на недобудовану нерухомість 4
Парламент ухвалив зміни до законодавства
в частині відновлення довоєнного стану
системи оподаткування 5

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Чернявська Л.
В Україні запрацював Єдиний реєстр осіб,
зниклих безвісти за особливих обставин 6
Пестрецова О.
Україна остаточно перемогла у справі
щодо так званого «скіфського золота» 14
Кривецький О.
Узаконена провокація підкупу як метод
боротьби з хабарництвом 16

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА * 18

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент України В. Зеленський підписав Закон України про встановлення 8 травня Днем пам'яті та перемоги над нацизмом

Президент України В. Зеленський підписав Закон України про встановлення 8 травня Днем пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 рр.

Про це йдеться в картці законодавчого акту на сайті Верховної Ради України, повідомляє «Укрінформ».

Закон України «Про День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» (№ 9278) передбачає,

що День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 рр. щороку відзначатиметься в Україні 8 травня. Вихідний день відтепер також буде 8 травня.

Закон набирає чинності з наступного дня за днем його опублікування в офіційній парламентській газеті «Голос України» (*Укрінформ* (<https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3721796-zelenskij-pidpisav-zakon-pro-vstanovlenna-8-travna-dnem-pamati-ta-peremogi-nad-nacizmom.html>), – 2023. – 12.06).

Президент України В. Зеленський підписав Закон України про відновлення великої приватизації і зміну структури ФДМУ

Президент України В. Зеленський підписав Закон України щодо оптимізації структури Фонду державного майна України та відновлення великої приватизації (законопроект № 8250).

Про це повідомив у telegram перший заступник голови податкового комітету ВРУ, співавтор законопроекту Я. Железняк.

Відповідно до картки законопроекту на сайті ВРУ, Президент України підписав Закон 20 червня.

Нагадаємо:

Верховна Рада України 30 травня, ухвалила в другому читанні законопроект № 8250, який вносить зміни до Закону України «Про Фонд державного майна України» для його оптимізації.

Як пояснювали у ФДМУ, законопроект має вдосконалити структуру управління ФДМУ, дозволити уряду відновити велику приватизацію та підвищити ефективність роботи з майном, що перебуває під санкціями.

Згідно з новим Законом, голова ФДМУ матиме право самостійно призначати та звільняти

своїх заступників. 12 регіональних відділень – окремих юридичних осіб стануть структурними підрозділами ФДМУ. Це має призвести до більш чіткої та зрозумілої відповідальності за роботу ФДМУ та встановлення КРІ для підрозділів і ринкових зарплат для працівників.

Новий Закон також змінює порядок роботи з майном, на яке накладено санкції:

– за рішенням Вищого антикорупційного суду України підсанкційне майно буде передаватися ФДМУ;

– ФДМУ самостійно вирішуватиме, що робити з підсанкційним майном (приватизувати, передавати в оренду чи залишати в управлінні);

– всі отримані кошти будуть направлятися на фінансування потреб України у відновленні через спеціальний фонд.

Крім того, новий Закон:

– забороняє особам, які перебувають під санкціями, та громадянам країн-агресорів обіймати посади керівників і членів наглядових рад державних підприємств;

– скасовує необхідність погодження кандидатур керівників держпідприємств, що

перебувають в управлінні ФДМУ, з місцевими органами влади;

– на період воєнного стану, знімає обмеження на термін дії договорів оренди державного майна.

Верховна Рада України також підтримала ініціативу ФДМУ щодо продовження терміну оренди державного майна до п'яти років.

До 1 квітня 2022 р. Верховна Рада України обмежувала можливий строк оренди часом дії воєнного стану +12 місяців, але, як пояснили у ФДМУ, такі умови не стимулюють підприємців брати участь в орендних аукціонах (*Економічна правда* (<https://www.epravda.com.ua/news/2023/06/20/701358/>). – 2023. – 20.06).

Президент України В. Зеленський підписав Закони, які звільняють від ПДВ і мита ввезення складових для безпілотників

В. Зеленський підписав два Закони, які передбачають звільнення на час воєнного стану від ПДВ і мита ввезення складових для виробництва і ремонту БПЛА (законопроекти № 9275 та № 9276).

Про це повідомив у telegram віцепрем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – міністр цифрової трансформації М. Федоров.

«Тепер імпортерів звільняють від оплати матеріалів, вузлів, агрегатів, устаткування та комплектуючих для БПЛА на час воєнного стану.

Це наступний крок до масштабування виробництва дронів. Просто зараз Силам оборони потрібні тисячі безпілотників», – написав міністр.

«Передбачається звільнення на час воєнного стану від ПДВ і мита ввезення складових (матеріали, вузли, агрегати устаткування та комплектуючі) БПЛА, що ввозяться підприємствами для власної виробничої діяльності з виробництва та ремонту БПЛА.

Підприємство, яке ввезло такі складові, повинно звітувати про використання таких товарів. У разі нецільового використання таких ввезених товарів підприємство повинно буде доплатити митні платежі від яких його було звільнено, та сплатити пеню», – пояснив автор одного із законопроектів Я. Железняк.

За його словами, Закони набирають чинності з дня, наступного за днем їх опублікування (*Економічна правда* (<https://www.epravda.com.ua/news/2023/06/20/701363/>). – 2023. – 20.06).

Кабмін затвердив порядок реєстрації права власності на недобудовану нерухомість

Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову, якою запровадив механізм реалізації Закону України «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому». Про це повідомила голова партії «Слуга народу» О. Шуляк.

«В Україні створено правовий механізм для гарантування державою прав на об'єкти незавершеного будівництва та майбутні об'єкти нерухомості. Імплементация цього закону дасть

змогу захистити людей, які вкладають кошти в будівництво квартири, від недобросовісних забудовників» – зазначила Шуляк.

Це, за словами депутата, має відновити довіру до забудовників.

«Прозорий ринок первинної нерухомості та відновлення довіри до будівельних компаній – наша спільна маленька внутрішня перемога», – повідомила О. Шуляк.

Тепер, згідно з положеннями Закону, забудовник, який захоче продавати квартири,

гаражні бокси, інші житлові та нежитлові приміщення чи паркомісця, має обов'язково зареєструвати кожен із цих об'єктів як спеціальний об'єкт майнового права в розділі реєстру речових прав.

Також забудовник має оприлюднити детальну інформацію про об'єкт будівництва, дані про себе та кінцевих бенефіціарів (*Minfin* (<https://minfin.com.ua/ua/2023/06/14/107485498/>). – 2023. – 14.06).

Парламент ухвалив зміни до законодавства в частині відновлення довоєнного стану системи оподаткування

Верховна Рада України в другому читанні прийняла зміни до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування в період дії воєнного стану. Відповідні зміни направлено на відновлення довоєнного стану системи оподаткування.

Законопроект не передбачає підвищення податків та не вводить нові ставки податків. Норми направлено насамперед на повернення податкового законодавства до довоєнного стану. Зокрема, з 1 серпня 2023 р. обмежується дія окремих норм Кодексу, запроваджених на період до припинення або скасування воєнного стану на території України.

Прийняття законопроекту сприятиме збільшенню надходжень до державного та місцевих бюджетів у 2023 р. на суму близько 8 млрд грн. Зміни до законодавства з питань оподаткування передусім були направлені на підтримку суб'єктів господарювання і дозволили бізнесу продовжити роботу на початку повномасштабного вторгнення РФ.

Законопроект з 1 серпня 2023 р. передбачає:

1) скасування можливості для ФОП та юридичних осіб бути платниками єдиного податку III групи із застосуванням ставки єдиного податку в розмірі 2 % від суми доходу. Водночас платник матиме право подати заяву про відмову від застосування 2 % ЄП та вказати, на яку систему оподаткування він бажає перейти. Без подання такої заяви він автоматично переводитиметься на систему, на якій перебував до обрання спрощеної системи;

2) відновлення для ФОП платників єдиного податку I та II груп обов'язку сплачувати єдиний податок, крім тих, податкова адреса яких знаходиться на територіях бойових дій

або на тимчасово окупованих територіях України;

3) відновлення проведення планових документальних перевірок виключно для платників податків, які:

– здійснюють діяльність у сфері виробництва та/або реалізації підакцизної продукції;

– здійснюють діяльність у сфері організації та проведення азартних ігор в Україні (гральний бізнес);

– надають фінансові, платіжні послуги;

4) проведення позапланових документальних перевірок платників податку за виключним переліком, визначеним Законом;

5) відновити застосування штрафних санкцій за порушення податкового законодавства; правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

З 1 жовтня 2023 р. відновлюється застосування штрафних санкцій за порушення порядку використання РРО/ПРРО (крім санкцій за порушення, що вчинені на окупованих територіях чи територіях бойових дій).

Водночас встановлюється зменшений розмір штрафу штрафних санкцій (25 % та 50 % вартості товару замість 100 % і 150 % відповідно) за незастосування РРО/ПРРО, невідачу розрахункового документа або видачу розрахункового документа на неповну суму покупки, що застосовуються до ФОП – платників єдиного податку (до закінчення воєнного стану, але не довше ніж до 1 серпня 2025 р.).

Також законопроектом передбачено, що в разі сплати платником податків протягом 30 днів сум податків і зборів, донарахованих за результатами документальних перевірок,

штрафні санкції не застосовуватимуться, а пеня не нараховуватиметься.

Прийняття законопроекту забезпечить виконання Україною зобов'язань у рамках Меморандуму про економічну та фінансову політику від 8 грудня 2022 р. та впровадження

заходів, реалізація яких сприятиме збільшенню податкових надходжень у 2023 р. (*Урядовий портал* (<https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-parlament-ukhvalyv-zminy-do-zakonodavstva-v-chastyni-vidnovlennia-dovoiennoho-stanu-systemy-opodatkuvannia>). – 2023. – 30.06).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Л. Чернявська, мол. наук. співроб., НЮБ НБУВ

В Україні запрацював Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин

З 2 травня 2023 р. в МВС України запрацював Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Згідно із Законом України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти», «особою, зниклою безвісти за особливих обставин» вважається людина, яка зникла безвісти у зв'язку із збройним конфліктом, воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру.

Для того, щоб повідомити про зниклу людину, потрібно оформити заяву до відповідного територіального органу Національної поліції України. Крім того, з травня 2022 р. в Україні працює Уповноважений з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Ним є О. Котенко. Він координує кол-центр з розшуку зниклих безвісти як військових, так і цивільних осіб та співпрацює з Національним інформаційним бюро при Мінреінтеграції в питаннях інформації щодо зниклих безвісти.

За словами заступника міністра внутрішніх справ України Л. Тимченка, метою створення Реєстру є накопичення та централізація інформації про всіх осіб, які зникли безвісти за особливих обставин, а також ефективна координація дій поліції для того, щоб здійснювати розшук. Дані в системі оновлюються щоденно, якщо інформація додається, або якщо особа змінює статус, якщо її знаходять.

У МВС зазначають, що створення цього Реєстру є кроком, на який чекали з 2018 р.,

відколи Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти». Цей документ серед іншого передбачав створення системи координації органів державної влади, громадських ініціатив та організацій, міжнародних партнерів заради розшуку людей. Проте тоді система координації, яка мала сприяти розшуку, так і не запрацювала. Не був створений і реєстр зниклих безвісти за особливих обставин, який мало адмініструвати державне підприємство зі сфери управління Міністерства юстиції України. Таким чином, Україна не могла знати точної кількості людей, які зникли безвісти в умовах окупації та збройного конфлікту: від початку російського вторгнення в Україні була створена низка онлайн-сервісів для пошуку зниклих родичів та близьких, але це були розрізнені проекти. Ідеться, зокрема, про:

1. Пошук зниклих – один з найбільших ресурсів для пошуку дітей та дорослих, зниклих під час вторгнення РФ. У телеграм-каналі легко орієнтуватися за допомогою хештегів з назвами міст – https://t.me/poshuk_znyklyh.

2. Пошук Україна 2022 – телеграм-канал для пошуку людей по всій Україні. Щоб подати заявку на пошук, треба заповнити Google-форму, яка надійде волонтерам та бійцям ТрО – <https://t.me/poshukukraina2022>.

3. Знайди рідних – бот, створений за ініціативи «Міжнародної асоціації кібербезпеки» та інших громадських організацій – https://t.me/Family_Search_bot.

4. Розшук за даними Національного інформаційного бюро надає інформацію про зниклих військових і цивільних – як загиблих, так і полонених або депортованих з України – https://t.me/nib_uncr_bot.

Відтепер із введенням єдиного Реєстру, зазначив О. Котенко, пошук людей має значно прискоритись.

Станом на початок травня 2023 р., за даними Міністерства внутрішніх справ України, від початку війни понад 100 тис. осіб вважалися зниклими за особливих обставин. У результаті першочергових дій відповідних органів, включаючи Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, було встановлено місцезнаходження понад 54 тис. осіб. Після проведення всіх необхідних заходів кількість зниклих зменшилася до 31 тис. осіб.

Упродовж року вдалося встановити місце перебування 7,5 тис. людей від загальної кількості зниклих.

Також у МВС зазначають, що наразі зниклими безвісти за особливих обставин вважаються близько 24 тис. українців. Майже 20 % українців, котрі повернулися з російського полону, мали статус зниклих безвісти.

У системі накопичується інформація про насамперед персональні дані щодо розшукуваної особи, реєстрації, заяви, інформація в Єдиному обліку органів поліції, а саме в якому органі зберігається інформація і де була внесена інформація. Відомості про кримінальні провадження або судову справу, у рамках яких проводиться розшук, найменування територіального органу поліції.

Як пояснюють у МВС, внесена інформація Реєстр, по-перше, зберігає; по-друге, забезпечує захистом, у тому числі з використанням технічних та криптографічних інструментів; по-третє, забезпечує її використання для розшуку зниклих осіб. Тож Реєстр є повністю захищеною базою даних. Доступ до нього будуть мати визначені посадовці.

Як важливу форму використання бази Реєстру, Закон визначив інформаційну взаємодію між Реєстром та іншими державними інформаційними ресурсами. Окремо встановлено, що така взаємодія здійснюється

електронними інформаційно-комунікаційними засобами.

З метою підвищення ефективності розшуку Реєстру надано право:

- отримувати від органів влади інформацію, відповідно до своєї компетенції;
- акумулювати настановні відомості щодо зниклих безвісти осіб;
- накопичувати відомості про їх невідомі останки вірогідно таких осіб;
- концентрувати відомості про судові рішення щодо визнання таких осіб: зниклими безвісти, безвісно відсутніми, померлими;
- централізувати інші дані, що можуть забезпечити ефективність пошукових заходів.

Як пояснив Л. Тимченко, відтепер родичі осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, можуть звертатися за витягом з Реєстру. Для отримання документа потрібно звернутися із запитом та копіями документів, що посвідчують особу запитувача та ступінь споріднення зі зниклою особою. Їх потрібно надіслати поштою за адресою: м. Київ, вул. Богомольця, 10, Міністерство внутрішніх справ України або електронною поштою: rgmia@mvs.gov.ua. За Законом, заяви можуть подавати родичі, військові формування, органи державної влади та місцевого самоврядування, громадські об'єднання, уповноважений з питань осіб, зниклих безвісти і будь-яка особа. Нацполіція протягом трьох днів інформує про заяву Уповноваженого зі зниклих безвісти, а той, як отримає дані, має внести їх до Реєстру протягом 24 год. Отже, шлях від подання заяви до формування картки у Реєстрі – чотири доби.

Витяги з Єдиного реєстру надаватимуть представники Департаменту інформатизації МВС України. Перевірка даних здійснюється впродовж 30 календарних днів. Витяг надсилається на вказану в заяві електронну адресу або ж на зворотню поштову адресу.

З витягом можна звернутися до Пенсійного фонду України, щоб отримати пенсію по втраті годувальника непрацездатним членам сім'ї. Крім того, за зниклою особою зберігається місце роботи та середня заробітна плата, а також інші пільги, які передбачені, що мають надаватися органами соціальної опіки.

Таким чином, для призначення цього виду пенсії, окрім загальних документів для призначення пенсії в разі втрати годувальника, додатково надаються:

- інформація з Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (до його запровадження з Єдиного реєстру досудових розслідувань);

- довідка (документи) військової частини або територіального центру комплектування та соціальної підтримки, що містять відомості про обставини, за яких особа зникла безвісти.

Право на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника у членів сім'ї особи, якій відповідно до закону надано правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин, виникає через один місяць з дня внесення інформації про безвісне зникнення особи до Єдиного реєстру досудових розслідувань або до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

Коли до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти, внесуть відмітку про зміну обставин (людина повернується, встановлять її місцеперебування, наприклад, у полоні, встановлять місце поховання чи знаходження останків), виплату пенсії припинять. Далі все залежить від того, чи жива людина. Якщо загинула чи померла, родичі мають звертатися по пенсію у зв'язку з втратою годувальника вже на загальних підставах.

Щодо виплат сім'ям військових, які зникли безвісти (відсутні 15 днів, якщо не залишили частину самовільно), перебувають у полоні, у заручниках, інтерновані, діє ще й окремих порядок № 884. У ньому прив'язки до Реєстру поки що немає.

Родина подає заяву про виплату грошового забезпечення зниклого військового командира військової частини. Її виплачують дружині або чоловіку, якщо їх немає – повнолітнім дітям, що живуть разом з військовослужбовцем або законним представникам, або батькам.

Сім'ям на підставі наказу командира частини виплачують посадовий оклад, оклад за звання, надбавки за вислугу років та інші постійні види грошового забезпечення. Це відбувається щомісяця або до звільнення військового, або

до визнання його судом безвісно відсутнім чи померлим.

Включення особи до Реєстру є єдиним підтвердженням того, що людина вважається зниклою безвісти за особливих обставин. Але наявність даних про людину в Реєстрі не підтверджує загибель чи перебування її в полоні.

Надання особі статусу зниклої безвісти за особливих обставин не позбавляє її родичів або інших права звернення до суду із заявою про визнання безвісно відсутньою чи оголошення її померлою в порядку, передбаченому законодавством.

Як пояснює юрист Т. Кушніренко, набуття правового статусу особи, зниклої безвісти за особливих обставин, не зменшує обсяг цивільної правоздатності такої особи.

З моменту внесення даних людини, до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин над майном такої особи може бути встановлено опіку в порядку, передбаченому Цивільним кодексом України.

Опікун над майном особи, зниклої безвісти за особливих обставин, здійснює управління цим майном, а також забезпечує виконання зобов'язань такої особи за рахунок цього майна. Опіка над майном здійснюється та припиняється в порядку, передбаченому Цивільним кодексом України.

У разі, якщо обидва з батьків дитини є зниклими безвісти у зв'язку із збройним конфліктом або під час воєнних дій чи окупації, над такою дитиною встановлюється опіка/піклування в порядку, передбаченому Цивільним кодексом України.

Набуття правового статусу особи, зниклої безвісти за особливих обставин, не змінює її сімейного стану до моменту розірвання шлюбу за заявою другого з подружжя внаслідок визнання особи безвісти відсутньою або до моменту оголошення такої особи померлою.

За людиною, зниклою безвісти за особливих обставин, зберігаються місце роботи та займана посада, але не більш як до моменту визнання її безвісно відсутньою чи оголошення померлою у порядку, встановленому законодавством.

Крім того, таким особам під час проходження військової служби, надаються гарантії,

передбачені Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та іншими актами законодавства України.

Із січня 2023 р. омбудсменами України та РФ створено офіційний канал комунікації щодо пошуку осіб, безвісти зниклих за особливих обставин. Тож громадяни України можуть звертатися до Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин щодо отримання або перевірки необхідних даних про зниклих безвісти осіб, які можуть перебувати на території РФ або на тимчасово окупованих територіях України. На звернення від громадян України надаватиме відповідь офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за результатами комунікації з російською стороною.

Також тривають перемовини з росіянами про визволення цивільних українців, які перебувають у російському полоні ще з 2014 р. Цей перелік налічує 377 людей.

Окремим питанням є порятунок політв'язнів Кремля, у переліку яких перебувають 158 українців, здебільшого – кримські татари. Лише до повномасштабного вторгнення було зафіксовано 44 випадки насильницьких зникнень в окупованому Криму. Доля та місцезнаходження 15 з них досі невідомі.

Як повідомив Уповноважений з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин О. Котенко, в Україні створено сім пошукових груп, які перебувають на лінії фронту і відпрацьовують локації на деокупованих територіях, де зникали люди. Здійснено понад 50 виїздів на деокуповані території України, у результаті чого ексгумовано більше тисячі тіл, речі та документи загиблих.

За його словами, в Україні станом на сьогодні зниклими безвісти вважають близько 7 тис. військових. Українська сторона розраховує на те, що люди, які розшуковуються як зниклі безвісти, все ж полонені. За статистичними даними, 60–65 % зниклих безвісти це живі люди, які перебувають у полоні, а інші, на жаль, – загиблі.

Водночас існує проблема зберігання знайдених тіл через брак місця в моргах.

Це питання вирішується завдяки МКЧХ, які допомагають українській стороні знаходити рефрижератори, де зберігаються тіла загиблих до завершення ДНК експертизи і процедури передачі тіл рідним.

О. Котенко наголосив, що держава робить все можливе для того, щоб якомога швидше знайти всіх безвісти зниклих.

Як зазначає доктор юридичних наук В. Колпаков, одним з позитивних результатів функціонування спеціального правового механізму реалізації статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, є створення алгоритму дій для родичів та членів сім'ї, які розшукують зниклих рідних.

Так, Міністерство внутрішніх справ України опублікувало для родичів та членів сім'ї, які розшукують зниклих рідних алгоритм дій, який містить телефони гарячих ліній, адреси відповідних сайтів, координати Національного інформаційного бюро.

Аналогічні ресурси запровадили Міністерство оборони України, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Служба безпеки України тощо.

Делегація Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні видала практичний посібник «Супровід родичів осіб, зниклих безвісти», який розкриває шляхи подолання родичами зниклих безвісти юридичних, адміністративних, фінансових, психологічних труднощів.

На регіональному рівні створені центри Офісу Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Нині в Україні діють 14 таких координаційних центрів: на Київщині, Дніпропетровщині, Львівщині, Рівненщині, Тернопільщині, Івано-Франківщині, Миколаївщині, Вінниччині, Хмельниччині, Сумщині, Одещині, у Кропивницькому, Кривому Розі та в Запорізькій області. Тому відтепер рідним зниклих не потрібно їхати в Київ. Усі питання вони можуть поставити на місці. У регіональних представництвах надають психологічну та юридичну допомогу, організують зустрічі з правозахисниками, за потреби видають гуманітарні набори.

Також з квітня 2023 р. в Україні запрацював мобільний додаток, створений для пошуку дітей. Основною функцією мобільного додатку Reunite Ukraine є пошук дітей, які безвісти зникли, а також возз'єднання членів сімей, які були внутрішньо переміщені, виїхали за межі України або були незаконно депортовані до Російської Федерації, Білорусі чи тимчасово окупованих територій України.

З початку повномасштабного вторгнення російських військ на територію України до органів поліції надійшло понад 11 тис. звернень щодо зникнення дітей. Наразі в активному розшуку перебуває 381 дитина.

Крім того, за інформацією Національного інформаційного бюро 19 544 українських дітей депортовано (за даними з відкритих джерел, озвучених РФ, – 744 000 дітей, понад 5 млн людей загалом) та/або незаконно переміщено.

За даними різних міжнародних організацій, більше ніж 2 млн дітей переїхали в сусідні країни та близько 3 млн дітей – є внутрішньо переміщеними, що становить понад половину дитячого населення України.

З метою вдосконалення роботи з розшуку дітей, у тому числі з використанням інноваційних підходів та міжнародного досвіду, щодо питань захисту прав та інтересів дітей України, зокрема, щодо їх пошуку та возз'єднання із сім'єю, Національною поліцією України налагоджена тісна взаємодія та комунікація з американською компанією Find My Parent, головною метою діяльності якої є розширення можливостей людей у всьому світі щодо пошуку та відновлення зв'язків зі своїми сім'ями за допомогою технологій штучного інтелекту.

Мобільний застосунок Reunite Ukraine, спільно напрацьований компанією Find My Parent та Національною поліцією України як універсальний інструмент пошуку дітей, які зникли безвісти чи з якими втрачено зв'язок, а також возз'єднання членів сімей, які були внутрішньо переміщені, були змушені виїхати за межі України або були незаконно депортовані. Головною метою такої співпраці є допомога у возз'єднанні зниклих українських дітей з членами їхніх сімей по всьому світу.

Аналіз досвіду інших країн показує, що організація та застосування комплексу заходів під час здійснення пошуку осіб, зниклих безвісти, різняться.

Так, у США в 2006 р. була створена національна пошукова електронна система NAMUS, яка містить файли про всіх зниклих, і ці файли перебувають у відкритому доступі. Користувач може сам шукати через систему зниклу людину за ознаками: зростом, кольором шкіри, статтю, віком, татуванням.

В Україні ж такий Реєстр не є загальнодоступним, інформація про осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, що міститься в Реєстрі, може надаватися родичам таких осіб, заінтересованим особам, заявнику, органам, уповноваженим на облік та/або розшук осіб, зниклих безвісти, у межах та обов'язки визначених законодавством.

Генеральна прокуратура Мексики та Міністерство внутрішніх справ цієї країни створили спеціальний орган, який займається розшуком зниклих безвісти людей. Робота цього відомства спрямована на те, щоб повернути до своєї діяльності експертів, які працюють над пошуком зниклих людей. Крім того, влада Мексики має намір залучати до роботи родичів зниклих, тому що найчастіше вони у своїх розслідуваннях отримують набагато більше результатів, ніж урядові організації.

В Іспанії зниклими безвісти займаються як державні, так і різні некомерційні організації та асоціації. Існує велика некомерційна державна асоціація Sosdesaparecidos, яка допомагає в пошуку рідним і близьким зниклих. У своїй роботі асоціація співпрацює з усіма державними правоохоронними органами та службами безпеки, а також з організаціями з пошуку зниклих безвісти з Польщі, Великобританії, Італії, Швейцарії, Франції, Литви, Нідерландів.

У Федеративній Республіці Німеччині питаннями розшуку безвісти зниклих осіб займаються Міністерство внутрішніх справ Федеративної Республіки Німеччини та Служба пошуку Червоного Хреста Німеччини, якою впродовж 2019–2020 рр. було отримано 10 091 запитів щодо розшуку безвісти зниклих осіб під час війни. Розшук зниклих безвісти осіб під час

війни здійснюється за однойменним реєстром, в якому станом на кінець 2020 р. міститься близько 20 млн осіб.

Розшук зниклих безвісти осіб у Боснії і Герцеговині здійснює Інститут з питань зниклих безвісти. При цьому країною, яка найбільш тісно співпрацює із зазначеним Інститутом з питань зниклих безвісти Боснії і Герцеговини, є Республіка Хорватія, у якій питання розшуку зниклих безвісти осіб за особливих обставин є компетенцією Управління у справах затриманих і зниклих безвісти при Міністерстві у справах ветеранів Республіки Хорватія. Метою діяльності цього міністерства є пошук полонених і зниклих безвісти у війні за незалежність (1991–1995 рр.), ексгумація та ідентифікація останків жертв війни.

Республіка Хорватія здійснює тісну взаємодію з Міжнародною комісією з питань зниклих безвісти (англ. International Commission on Missing Persons), у межах якої зусилля спрямовуються на ідентифікацію останків загиблих осіб, визначення ДНК осіб, які зникли безвісти внаслідок збройних конфліктів у країнах, які створені на території колишньої Югославії. У Чорногорії повноваження щодо розшуку зниклих безвісти осіб за особливих умов має Чорногорська комісія з питань зниклих безвісти, Управління поліції Чорногорського центру судово-медичної експертизи за участю Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти.

У Республіці Сербія питання розшуку зниклих безвісти осіб внаслідок війни належать до компетенції Урядової комісії Республіки Сербія з питань зниклих безвісти, яка займається обміном інформації, наданням допомоги у пошуку, ексгумації останків тіл зниклих безвісти осіб, залученням громадських організацій, які представляють родини зниклих безвісти осіб, сприяють поверненню та ідентифікації зниклих безвісти осіб, пов'язаних з воєнним конфліктом у Республіці Косово. Досвід Республіки Косово також передбачає на території країни участь Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти, функціонування якої зосереджується на забезпеченні застосування стандартів прозорості та прав людини під час визначення місцезнаходження зниклих безвісти осіб.

У проведенні розшуку та ідентифікації осіб, які зникли безвісти внаслідок військової агресії Росії, Україна, як інші зарубіжні країни, також тісно співпрацює з Міжнародною комісією з питань зниклих безвісти (МКЗБ).

Як зазначають українські експерти з Національної академії внутрішніх справ Є. Шаповаленко та О. Задорожний, у зв'язку з військовою агресією Росії та вчиненням воєнних злочинів проти цивільного населення та військових України, керівництво держави та відповідних державних відомств звернулися до ряду міжнародних організацій, таких як Інтерпол, Європол, Євроюст, Frontex, у Міжнародну комісію зниклих безвісти і до інших міжнародних організацій з метою отримання невідкладної практичної допомоги в установленні, розшуку, ідентифікації зниклих безвісти осіб та здійсненні розслідування воєнних злочинів, вчинених Російською Федерацією на території України.

За фінансової підтримки Служби інструментів зовнішньої політики Європейського Союзу в листопаді 2022 р. експерти українського Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (ДНДЕКЦ) та Національної поліції МВС України пройшли тижневий тренінг із застосування процесу ідентифікації на основі ДНК у штаб-квартирі Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти (МКЗБ) у Гаазі.

З метою здійснення розшуку безвісти зниклих осіб МКЗБ створено центр онлайн запитів, доступ до якого доступний через вебсайт МКЗБ та дає змогу повідомити про зниклу особу з будь-якої точки світу.

У Києві МКЗБ розпочало збирати зразки ДНК у рідних безвісти зниклих осіб, що нарощує потенціал для багаторічного процесу, який також допоможе правоохоронним органам ретельніше підійти до збору доказової бази по кримінальних провадженнях про військові злочини, вчинені на території України.

На початку квітня 2022 р. масові поховання були виявлені в Бучі, Гостомелі, Ірпені, Ворзелі та інших районах Києва й регіонах України. Тисячі мирних жителів загинули, багато з яких не ідентифіковані.

Окрім українців, зниклими безвісти вважаються також і громадяни інших держав, зокрема це журналісти, іноземні учасники бойових дій та військові Російської Федерації, які беруть участь у конфлікті.

У зв'язку з чим, у квітні 2022 р. українська влада звернулася за допомогою до МКЗБ, яка негайно направила персонал до Києва, щоб розпочати підготовку до програми, яка базується на обміні дипломатичними нотами, доповнюючи Меморандум про взаєморозуміння між МКЗБ та українською владою, що був підписаний у липні 2021 р. та здійснено обмін дипломатичними нотами з таким же змістом, які посилили положення прямої оперативної участі МКЗБ на місцях. Ці заходи дають змогу допомагати українській владі в пошуку зниклих безвісти осіб, незалежно від національності, віросповідання, ролі зниклої під час конфлікту чи будь-якого іншого фактора.

У вересні 2022 р. відбулася зустріч в Україні з представниками МКЗБ та МВС України, на якій обговорювалися питання співпраці МВС та МКЗБ, а також Національної поліції та Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України з надання допомоги у проведенні надскладних експертиз, зокрема ДНК-досліджень, оскільки Україна наразі дійсно потребує технічної і фахової допомоги висококваліфікованих спеціалістів МКЗБ у цих питаннях.

Наразі відкрито понад 34 тис. кримінальних проваджень за фактами воєнних злочинів окупантів. 7,5 тис. кримінальних проваджень відкрито за фактами безвісти зниклих громадян. Розслідуючи такі справи, слідчі мають відібрати зразки у родичів і направити їх на дослідження.

Завантаженість слідчих та експертних установ величезна. Однак завдяки їхнім зусиллям вдалося розшукати понад 1600 громадян.

Значну роль МКЗБ відіграє у процесі міжнародного розшуку, що проводиться правоохоронними органами України, адже використовуючи свій потужний технічний, організаційний, інформаційний потенціал, організація надає допомогу у розшуку осіб, які є як потерпілими так і підозрюваними по кримінальних справах.

Крім цього, співпраця з МКЗБ надає додаткові можливості для взаємодії практично з усіма державами світу в межах укладених багатосторонніх угод з огляду на зовнішню дипломатію України, а також допомагає обмінюватись досвідом та набутими раніше навичками для усунення негативних явищ, які виникли у зв'язку з подоланням наслідків військової агресії Російської Федерації проти України.

Як зазначає генеральний директор Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти К. Бомбергер, МКЗБ також може допомогти розвинути інституційну спроможність України та законодавчу базу, а також забезпечити широке навчання з усіх аспектів процесу зниклих безвісти від збору даних до захисту та обробки даних.

Українська програма МКЗБ принесе користь родинам зниклих безвісти, вона підтримуватиме агентства, які є відповідальними за розшук зниклих безвісти, і підтримуватиме справу справедливості та правди, які залишатимуться важливим елементом у відновленні країни ще довго після закінчення війни.

Враховуючи вищевикладене, можливо дійти висновку, що участь України в міжнародних організаціях є складовою частиною зовнішньої політики держави, що дає можливість впоратись зі всіма негативними явищами та проблемами, які постають перед Україною в цей складний час.

Українське законодавство та міжнародні угоди, які Україна підписала, включно з Міжнародною конвенцією про захист усіх осіб від насильницьких зникнень, яку Україна ратифікувала в 2015 р., захищають права сімей зниклих безвісти. Це право на правду про долю та місцезнаходження членів родини, право на ефективне та офіційне розслідування, право шукати, отримувати та передавати інформацію, право створювати асоціації та спілкуватися з міжнародними організаціями, право на сімейне життя (діти мають право не бути розлученими зі своїми родичами проти їх волі), право на ефективний доступ до правосуддя та адекватне відшкодування, право на управління та контроль над особистою інформацією, а

також право не піддаватися дискримінації за будь-якою ознакою, включаючи стать, релігію, етнічну чи політичну належність.

Тож підсумовуючи сказане, можна зазначити, що Україна сьогодні здійснює належні кроки для підвищення ефективності діяльності, пов'язаної із пошуком осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, визначеністю правового статусу та соціальним захистом таких осіб.

Створення Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, має значно прискорити пошук не тільки зниклих безвісти захисників і захисниць, а й цивільних громадян. А співпраця з міжнародними організаціями, передусім з Міжнародною комісією з питань зниклих безвісти дає можливість розробити дієві механізми пошуку осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, а в разі їх фізичного знищення – ідентифікації людських останків з масових поховань. Сьогодні це надзвичайно важливо, адже розшук зниклих безвісти осіб є одним з найактуальніших питань, яке хвилює громадськість (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційний вебпортал Верховної Ради України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text); Портал МВС (https://mvs.gov.ua/uk/news/u-mvs-zapraciuvav-jedinii-rejestr-osib-zniklih-bezvisti-za-osoblivix-obstavin-leonid-timcenko); Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (https://minre.gov.ua/2023/05/04/blyzko-24-tysyach-ukrayincziv-vneseno-do-yedynogo-reyestru-osib-znyklyh-bezvisty-za-osoblyvyh-obstavyn); Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим (https://ppu.gov.ua/press-center/zapratsiuvav-yedynyy-rejestr-osib-znyklyh-bezvisty-za-osoblyvykh-obstavyn); Українська Гельсінська спілка з прав людини (https://www.helsinki.org.ua/advice/liudyna-znykla-bezvisty-pid-chas-viynushcho-robyty-rodycham); Центр прав людини ZMINA (https://zmina.info/news/zapracyuvav-yedynyy-rejestr-osib-znyklyh-bezvisty-za-osoblyvyh-obstavyn-yak-ridnym-otrymaty-vytyag-z-nogo/; https://zmina.info/news/rejestr-znyklyh-bezvisty-za-osoblyvyh-obstavyn-yakogo-ukrayina-chekaye-z-2018-roku-vzhe-majzhe-gotovyj-kotenko); Радіо Свобода (https://www.radiosvoboda.org/a/rejestr-*

znyklykh-bezvisty-intervyu-ombudsmen-oleg-kotenko/32394681.html); Суспільне Новини (https://suspilne.media/361762-v-ukraini-zaprovadzuetsa-novij-instrument-posuku-zniklih-bezvisti/; https://suspilne.media/452808-znajti-vsikh-kotenko-rozpoviv-ak-vidbuvavsa-posuki-til-zagiblih/; https://suspilne.media/465701-neobhidno-zvertatisa-v-usi-derzavni-strukturi-ak-diati-ridnim-zniklih-bezvisti-vijskovih-z-dnipropetrovsini); Укрінформ (https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3603706-v-ukraini-vidkrilisa-se-dva-koordinacijni-centri-upovnovazhenogo-zi-zniklih-bezvisti.html); Посольство України в Ірландії (https://ireland.mfa.gov.ua/news/mobilnij-dodatok-dlya-poshuku-zniklih-ditej-reunite-ukraine); ZAXID.NET (https://zaxid.net/v_ukrayini_zapratsyuvav_yedyniy_rejestr_zniklih_bezvisti_n1562712); Му – Україна (https://weukraine.tv/shho-treba-znati-pro-rejestr-znyklyh-bezvisty-navishhovin-potriben-ta-yak-pratsyuye/); Офіційна сторінка Білопільської міської ради (https://bilopillya-meria.gov.ua/poshuk-zniklih-bezvisti-osib-08-19-12-11-07-2022/); Слово і Діло (https://www.slovoidilo.ua/2023/05/04/novyna/suspilstvo/yedynoho-reyestru-znyklyh-bezvisty-osib-vneseno-24-tysyachi-osib); Українська правда (https://life.pravda.com.ua/columns/2022/08/30/250225/); Гарантії та забезпечення прав людини в Україні: становлення, розвиток та перспективи / Збірник тез доповідей та повідомлень за матеріалами круглого столу, присвяченого Міжнародному дню прав людини м. Харків, 4 грудня 2022 р. (https://nauka.nli.edu.ua/nauka/download/zbirniki_konf/04.12.2022.pdf); Аналітично-порівняльне правознавство, № 6 (2022) (http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273751/269101); Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 26 листопада 2019 року) (https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/12859/Zarubizhnyi%20dosvid_Perepelytsia_2022.pdf?sequence=1); Науковий вісник публічного та приватного права: зб. наук. пр. / Н.-д. ін-т публічного права (http://www.nvppp.in.ua/vip/2017/3/34.pdf); Юридичний науковий електронний журнал, № 2/2023 (http://www.lsej.org.ua/2_2023/118.pdf).

О. Пестрецова, наук. співроб. НЮБ НБУВ

Україна остаточно перемогла у справі щодо так званого «скіфського золота»

Верховний Суд залишив у силі рішення про передачу кримських скарбів Україні, поставивши цим самим крапку у справі «скіфського золота» – воно хоча і походить із Криму, але є «частиною культурної спадщини України» і має повернутися в Україну, повідомляють західні видання.

Тут є сенс уточнити, що назва «скіфське золото» досить умовна: далеко не всі артефакти, що залишаються в Нідерландах, належать до скіфських пам'яток, та й не всі вони є ювелірними виробами (переважна частина об'єктів – це сарматські речі, знайдені на розкопках у бахчисарайському Усть-Альмінському городищі, найцінніші речі серед них китайські дерев'яні лаковані шкатулки, що потрапили на територію сучасної України північною гілкою Шовкового шляху). Попри це журналісти, висвітлюючи судовий розгляд, говорили про «справу скіфського золота» і, не виключено, саме під цією назвою увійде в підручники одна з перших судових суперечок, що пов'язана з агресією Росії від початку окупації нею Криму в 2014 р.

Експонати виставки «Крим: золото й таємниці Чорного моря», що проходила в Музеї Алларда Пірсона в Амстердамі з лютого по серпень 2014 р., походили з різних українських музеїв, і найцінніша частина саме скіфської спадщини без перешкод повернулася до Києва одразу після завершення виставки в Амстердамі ще в 2014 р. Процес, що тривав дев'ять років, стосувався предметів мистецтва та археології, які передали до Нідерландів саме чотири кримські музеї, які, вже будучи контрольованими росіянами, наполягали на поверненні цінностей на окуповану територію – до Криму.

За даними Національного музею історії України в Амстердамі залишаються 132 музейні предмети страховою вартістю 163 925 євро з колекції Центрального музею Тавриди; 190 предметів страховою вартістю 582 тис.

євро з Керченського історико-культурного заповідника; 28 предметів страховою вартістю 187 тис. євро з Національного заповідника «Херсонес Таврійський» і 215 предметів страховою вартістю 505 700 євро з Бахчисарайського історико-культурного заповідника. Саме щодо цих цінностей і точилася юридична боротьба.

Нагадаємо основні її етапи:

У грудні 2016 р. суд в Амстердамі постановив передати кримські скарби Україні відповідно до норм Конвенції ЮНЕСКО про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності 1970 р.

У другій інстанції боротьба виявилася складнішою: проміжне рішення Апеляційного суду міста Амстердам (2019 р.) було негативне і відкидало застосування положень Конвенції ЮНЕСКО в ситуації з артефактами кримських музеїв. Проте українській стороні вдалось обґрунтувати конфлікт інтересів (голова колегії суддів протягом декількох років здійснював юридичний супровід російської компанії у іншій справі, причому в тісній співпраці з юридичними радниками Кримських музеїв), добитися зміни складу суду і позитивного для нас результату: Апеляційний суд Амстердама також вирішив задовольнити позов про передачу кримських артефактів Україні, але вже на підставі Закону України «Про музеї» та наказу Міністерства культури України від березня 2014 р. Цей наказ надає міністру культури повноваження ухвалювати рішення про передачу музейних експонатів на відповідальне зберігання, якщо є ризик знищення, втрати або пошкодження.

Музеї Криму подали касаційну скаргу до Верховного суду Нідерландів на рішення Апеляційного суду. Вони просили Верховний Суд скасувати апеляційне рішення, зокрема посилаючись на порушення ст. 1 Першого протоколу (право на мирне володіння своєю власністю) Європейської конвенції з прав

людини. Верховний суд Нідерландів повністю відхилив касаційну скаргу окупованих кримських музеїв, а рішення Апеляційного суду залишив без змін. З повною інформацією про касаційне рішення можна ознайомитися на сайті Верховного суду Нідерландів (URL: <https://www.hogeraad.nl/actueel/nieuwsoverzicht/2023/juni/beslissing-hof-allard-pierson-museum-krimschatten-afgeven-staat>).

«Коли кримські музеї таки подали до суду, суперечка перейшла у приватно-правову, а не державно-правову площину. У нас був великий ризик цей суд не виграти. Бо в таких суперечках велику роль відіграє місце походження об'єктів. І нашим завданням було довести, що ці цінності походять з території України і належать до її культурної спадщини, до державного Музейного фонду», – наголошує Л. Петасюк, яка очолювала юридичний відділ Мінкульту в 2014 р. та розробляла концепцію захисту разом з О. Островською-Лютою та С. Фоменко. Слід зазначити, що над поверненням експонатів додому з 2014 р. працювали команди Мін'юсту, Мінкульту, МЗС, адвокатів нідерландської фірми Bergh Stoop & Sanders та українського адвокатського об'єднання «Сергій Козьяков та Партнери» (URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3722028-rosia-ne-moze-oskarziti-risenna-sodo-povernenna-skifskogo-zolota-ukraini-minust.html>).

Спир припинено, і Музей А. Пірсона має передати скарби Україні, а не музеям Криму, які нині перебувають в окупації. Тож тепер «скіфське золото» може повернутись в Україну (не факт, що найближчим часом це відбудеться – вочевидь, під час війни українські музеї не є найбільш безпечним місцем для збереження дорогоцінної колекції). Видання «Лівий берег» повідомляє, що на його запит щодо подальших планів стосовно «скіфського золота» МКІП поки не готове надати відповідь. З іншого боку, зберігання експонатів за кордоном – справа недешева.

Перемога в цій справі – це не лише можливість повернути до України цінну частину культурної спадщини. Рішення Верховного суду Нідерландів надає юридичне обґрунтування претензіям України на все

національне надбання, викрадене Росією за дев'ять років війни, вважає колишня заступниця міністра культури О. Островська-Люта, яка очолила процес повернення цінностей до Києва навесні 2014 р.

О. Малишев, кандидат юридичних наук, член Правління ВГО САУ, коментуючи рішення, звертає увагу на юридичні нюанси. Зокрема, у ньому було розділено кейс колекції з Херсонеса Таврійського та колекцій інших Кримських музеїв. У першому випадку Україна – засновник музею. Право власності України на колекцію з Херсонеса не заперечується жодною зі сторін, ідеться лише про право оперативного управління, надане музеєві за законодавством України. Суд доходить висновку, що Україна не порушила законодавчих гарантій права оперативного управління, оскільки наказ Мінкультури 2014 р. про повернення виставки в Київ, а не в Крим, розглядається як надзвичайний тимчасовий захід, що не позбавляє музей права оперативного управління.

Щодо інших трьох музеїв, за словами юриста, російською стороною обстоювалася позиція, що колекції є власністю не України, а АРК. Суд, як і попередні суди, доходить висновку, що питання власності не має принципового значення, оскільки відносини власності – це приватне право, над яким має пріоритет публічне право охорони культурної спадщини. Навіть якщо колекції є власністю АРК, важливішим є те, що Закон їх відносить до культурної спадщини України та державної частини Музейного фонду України.

Також, як наголошує О. Малишев, вперше Суд надає юридичного значення фактові окупації Криму, зокрема, у рішенні згадано, що Кримські музеї нині контролюються російськими організаціями і повернення колекцій у Крим призведе до їх експропріації, тобто позбавлення України її права.

Водночас справа «скіфського золота», зазначає Л. Петасюк, спричинила зміни і в законодавчому регулюванні питання, зокрема, було внесено зміни до Закону про культуру і призначення керівників музеїв. Окрім цього, Україна приєдналася до II Протоколу Гаазької конвенції 1954 р., що захищає

інтереси національної культурної спадщини в міжнародній площині від країни-агресора. Проте не завершеною залишається робота із впровадження протоколів евакуації музейних колекцій у разі загрози (за даними С. Фоменко, відповідні зміни були розроблені ще 2020 р., але так і не підписані урядом). Інформаційна сторінка на сайті МКІП «Захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту», дійсно, посилається на «Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841» і актуальніших матеріалів не містить (*URL: [*razi-zbroynogo-konfliktu.html?PrintVersion*\) \(*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: МКІП \(<https://mkip.gov.ua/content/zahist-kulturnih-cinnostey-u-razi-zbroynogo-konfliktu.html?PrintVersion>\), НМІУ \(<https://nmiu.org/novyny/2553-26-zhovtnia-apeliatsiinyi-sud-amsterdama-ukhvalyv-rishennia-peredaty-skifske-zoloto-ukraini>\), Ukrinform \(<https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3722028-rosia-ne-moze-oskarziti-risenna-sodo-povernenna-skifskogo-zolota-ukraini-minust.html>\) видань Європейська правда \(<https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/06/12/7163507>\), LB.ua \(\[https://lb.ua/culture/2023/06/09/498225_skifske_zoloto_shcho_mi_dovgo.html\]\(https://lb.ua/culture/2023/06/09/498225_skifske_zoloto_shcho_mi_dovgo.html\)\).*](https://mkip.gov.ua/content/zahist-kulturnih-cinnostey-u-</i></p></div><div data-bbox=)*

О. Кривецький, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Узаконена провокація підкупу як метод боротьби з хабарництвом

Високий рівень корупції є ключовою перешкодою на шляху демократичного розвитку України, що обумовило необхідність перегляду певних положень законодавства і створення дієвих заходів з виявлення та боротьби з цим негативним явищем, зокрема, серед держслужбовців та посадовців органів місцевого самоврядування. З такою мотивацією нещодавно у Верховній Раді України був зареєстрований законопроект № 9305 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення боротьби з корупцією та хабарництвом», яким пропонувано внести зміни до Кримінального кодексу України, а саме, декриміналізувати провокацію підкупу (виключити ст. 370 із КК). Таким чином, як мотивують нововведення його ініціатори, правоохоронці отримують додаткові інструменти для викриття та подальшого притягнення до кримінальної відповідальності чиновників, які допускають у своїй діяльності прояви корупції, зокрема, у вигляді хабарництва. Також документом запропоновано доповнити ККУ новою статтею 369-1, що передбачає встановлення кримінальної відповідальності за приховуван-

ня факту пропозиції, обіцянки, або одержання неправомірної вигоди. Особливо закріплено внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», якими співробітникам правоохоронних органів надаватиметься можливість проведення операцій з провокації підкупу з метою виявлення та фіксації діянь, передбачених статтями 368, 369 та 369-2 Кримінального кодексу України. Законопроектом вносяться зміни й до Кодексу України про адміністративні правопорушення, що посилюють відповідальність за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків.

Нагадаємо, що наразі, згідно з чинними нормами, Кримінальний процесуальний кодекс містить вимоги до здійснення контролю за вчиненням злочину. Однією з них є заборона провокувати (підбурювати) особу на вчинення злочину з метою його подальшого викриття. Пропозиція зробити виняток із цього правила для випадків проведення операції з провокації підкупу базується на переконанні авторів законопроекту, що сумлінний посадовець

не спокуситися на вчинення корупційного правопорушення навіть у випадку провокації, а особа ж, схильна до хабарництва, у такій ситуації лише підтвердить свою недоброчесність.

Треба зазначити, що чинними нормами діяння провокації підкупу розкривається в ч. 1 ст. 370 Кримінально кодексу України, за якою ця дія вчиняється службовою особою і виявляється у формі підбурення когось на прийняття пропозиції, обіцянки або отримання неправомірної вигоди з єдиною метою – викрити в подальшому того, хто піддався на провокацію (запропонував, пообіцяв, надав неправомірну вигоду, прийняв такі обіцянки/пропозиції або ж неправомірну вигоду). Слід зазначити, що ч. 2 ст. 370 ККУ посилює відповідальність за провокацію підкупу виключно для посадових осіб правоохоронних органів. Покарання для них є суворішим – до семи років позбавлення волі (при тому, що службовця, не пов'язаного з правоохоронною діяльністю, може бути позбавлено волі максимум на п'ять років).

Наразі в кримінальному законодавстві відсутнє поняття «хабар», і замість нього введено більш широкий термін – «неправомірна вигода», що фігурує й при провокації підкупу. За цього неправомірною вигодою вважається майно і гроші, а також послуги, пільги, переваги та інші активи нематеріального (у тому числі негрошового) характеру. Головною рисою всіх цих благ є відсутність законних підстав для їх надання або отримання (а також пропозиції/обіцянки).

Загалом аргументація ініціаторів цього нововведення зрозуміла – посилення інструментарію антикорупційної діяльності. Проте у юристів своє бачення щодо подібних законодавчих ініціатив. Зокрема, старший партнер АО Dgravity Legal В. Красник у своєму коментарі для видання «Закон і бізнес» наголошує, що навіть заради подолання корупції в Україні ми не можемо ігнорувати Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод. Ідея дозволити правоохоронцям здійснювати провокацію підкупу порушує право людини на справедливий суд. Він також наголошує, що Європейський суд з прав людини (ЕСПЛ), чия практика є обов'язковою

для українських судів, не схвалює подібні законодавчі нововведення, звертає увагу адвокат. «Провокацією борці з корупцією забезпечують собі можливість отримати докази та забезпечити розслідування. Але ЄСПЛ виходить із того, що завданням правоохоронців є запобігання злочинам, а не підбурювання до вчинення нових», – зауважив В. Красник (URL: <https://zib.com.ua/ua/156186.html>).

Практика ЄСПЛ, що стосуються провокації злочину, досить активно застосовується і при ухваленні рішень в Україні (див., наприклад, аналіз найбільш цитованих у національній судовій практиці відповідних судових рішень Європейського суду з прав людини які мали найбільший вплив на формування поняття провокації злочину, її ознак та підходів у їх застосуванні (URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/zaborona-provokatsiyi-zlochynu-yevropejskyj-poglyad-top-20-rishen-yespl-tsytovanyh-v-yedrsr-2>).

Аналогічні міркування висловлює і Д. Шкаровський, адвокат, партнер VB PARTNERS: «Використання провокації не лише не виправдовує мети боротьби із корупцією, а й може бути шкідливим для її досягнення і не є ефективним інструментом боротьби із корупцією, а також створить корупцію навіть там, де її немає! Завдання правоохоронних органів, перш за все, запобігати можливим та розслідувати вже вчинені злочини, а не підбурювати до здійснення нових». Фактично провокація, вважає правознавець, може стимулювати вчинення злочинів особами, які взагалі б не планували будь-яких кримінальних правопорушень, якби їх до цього не схилили самі правоохоронці. На його переконання, у такі, заздалегідь сплановані пастки можуть потрапляти цілком законслухняні громадяни, які певною мірою є нестійкими для активного психологічного впливу (наполегливих вмовлянь, співчуття тощо). Істотна політизація діяльності у сфері боротьби з корупцією, на жаль, все ще існує. Імовірно, що самі ж «провокатори» зловживатимуть рішеннями, від яких залежатиме репутація та доля посадових осіб різного рівня. «Навіть зараз, коли провокація незаконна, існують професійні

провокатори, які фігурують у декількох справах, та послугами яких користуються правоохоронні органи», – зазначає юрист І. Парфіло.

Отже, на важливість принципу, згідно з яким закон має не спонукати й підбурювати людину до правопорушення, а навпаки, вимагати від усіх дотримання загальноприйнятих норм поведінки у суспільстві, вказують більшість фахівців і на ньому ж базуються європейські підходи. До того ж, на переконання правознавців, прийняття такого законопроекту може навіть справити негативний вплив на практику боротьби з корупцією в Україні. Введення нової практики діяльності таємних агентів з «провокації підкупу» зможе покращити формальні показники правоохоронних органів, але ціною обмеження права на справедливий суд. У довготривалій перспективі робота антикорупційних органів зведеться до «провокації підкупу», а тому такий інструмент лише нашкодить системі боротьби

з корупцією. Крім того, наявність даних положень у Кримінальному та Кримінально-процесуальному кодексах України стане причиною висновку ЄСПЛ стосовно невідповідності українського національного законодавства загальноновизнаним нормам у частині принципу «справедливого судового розгляду», а це, зрештою, може негативно позначитися на перспективах вступу України до ЄС, її демократичному розвитку й інтеграції Української держави в цивілізоване європейське співтовариство (*За матеріалами сайтів Вищої школи адвокатури НААУ (<https://www.hsa.org.ua/blog/zaborona-provokatsiyi-zlochynnyevropejskyj-poglyad-top-20-rishen-yesplystytovanyh-v-yedrsr-2>); компанії «Слинко та партнеру» (<https://slinko.com.ua/uk/provokatsiya-pidkupu>); видань Закон і Бізнес (<https://zib.com.ua/ua/156186.html>); The Page (<https://thepage.ua/ua/experts/zakonoprojekt-9305-pogirshit-situaciyu-z-korupciyeyu-yuristi>).*

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті «AgroPolit.com»

Про автора: Ігор Лісецький, експерт із земельних питань

Аналіз закону 3065-ІХ про зміну механізмів набуття прав власності на земельні ділянки

Закон України №3065-ІХ «Щодо вдосконалення правового регулювання вчинення нотаріальних та реєстраційних дій при набутті прав на земельні ділянки» містить ряд положень, які змінюють земельні відносини та права власників паїв, орендарів та реальних та потенційних покупців землі. Ключових змін – три.

Перша – законом № 3065-ІХ дозволяється відчуження, передача у заставу (іпотеку) права оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення її користувачем без погодження з власником такої земельної ділянки. Виключення становлять земельні ділянки державної та комунальної власності.

Друга – встановлюється обов'язковість нотаріального посвідчення ряду операцій із землею. Зокрема, якщо земельна ділянка сільськогосподарського призначення продається без здійснення перевірки, то за внесеними законом змінами покупець повинен до моменту купівлі цієї землі подати нотаріусу відповідну заяву на нотаріальне засвідчення. Тобто нотаріус буде обов'язково посвідчувати своїм підписом таку операцію.

Третя – юросіб фактично позбавили можливості скористатися до 1 січня 2024 року переважним правом купівлі земельної ділянки сільськогосподарського, яку вони наразі обробляють. У випадку продажу власником земельної ділянки орендованої юрособою землею, юрособа може відмовитися від реалізації такого права шляхом подання нотаріусу відповідної заяви і нотаріус це посвідчує, або

* Зрежено стиль і граматику оригіналу

вона повинна передати таке право шляхом уступки фізособі. Тобто власник земельного паю інформує агрофірму через нотаріуса про свій намір продати земельну ділянку, але по факту у агрокомпанії немає права до 1 січня 2024 року зупинити цей продаж, посилаючись на переважне право. Виключення єдине: переступити це право фізособі.

Закон 3065-IX утворив також одну важливу юридичну колізію. Ідеться про право володіння земельними ділянками сільськогосподарського призначення на підставі спільної сумісної власності подружжям. Нагадаю, що за законом фізособа має право володіти лише 100 га землі. Так от із закону випливає, що кожен членів сім'ї (чоловік, дружина) може володіти 100 га землі.

Але існує ще Цивільний та Сімейний кодекси і їх норми у частині розпорядження майном, що належать на праві спільної сумісної власності подружжю визначають, що кожна річ, набута за час шлюбу, крім речей індивідуального користування, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Тобто за цією логікою сім'я не може володіти більше 100 га сільськогосподарської землі. Зазначено, що для цілей даної статті, площа земельних ділянок залежить від правового статусу подружжя, зафіксованого у реєстрі прав власності. Земельні ділянки сільськогосподарського призначення, належать на праві спільної сумісної власності подружжю. Однак, враховуючи специфіку такого правового статусу, законодавство передбачає особливі умови для визначення загальної площі земельних ділянок в цьому випадку. Згідно з аналізованим законом, загальна площа земельних ділянок, що належать на праві спільної сумісної власності подружжю, враховується лише для одного з подружжя, колишнього подружжя, за яким зареєстровано право власності.

Інфографіка до теми: Структура сплачених податків агросектором за 2020 рік: земельний податок, ПДФО, ПДВ, податок на майно, рентна плата

Чи означає це, що площа земельних ділянок, що перебувають у власності одного з подружжя, буде включена у загальну площу

земельних ділянок, незалежно від факту спільної власності?

Таке обмеження щодо врахування площі земельних ділянок у спільній сумісній власності подружжя може мати певні наслідки. Зокрема, це може створити незручності у випадку, коли одне з подружжя розпоряджається земельною ділянкою, але її площа не враховується у загальній площі. Це може вплинути на визначення правових статусів, підрахунок податків та інші аспекти.

Чекаємо з цього приводу роз'яснення Міністерства юстиції та в подальшому ВСУ (<https://agropolit.com/blog/529-analiz-zakonu-3065-ix-pro-zminu-mehanizmiv-nabuttya-prav-vlasnosti-na-zemelni-dilyanki>). – 2023. – 19.06).

Блог на сайті «AgroPolit.com»

Про автора: Володимир Нагорний співзасновник земельної агенції «Volodar»

Як змінилася в умовах війни і вільного ринку землі орендна плата за землю?

Ринок землі продемонстрував: на ньому і далі переважають операції з оренди сільськогосподарських земель, а не купівлі-продажу. Різноманітні експерти спочатку говорили про продаж до 10% всіх паїв, але по факту роботи двох років роботи ринку продали паї лише 0,5-0,7% всіх власників. Оренда землі і надалі залишатиметься основним інструментом розпорядження сільськогосподарською землею. Поговоримо трішки про саму оренду у про те, як вона змінилася за два роки. Ціна оренди землі має велике значення для фермерів, які залежать від неї для ведення своєї сільськогосподарської діяльності. Орендна плата за землю сільськогосподарського призначення визначається рядом факторів, таких як розташування земельної ділянки, якість ґрунту, доступність інфраструктури, ринкові умови та інші чинники. Ціна оренди землі варіюється великим чином в залежності від регіону.

Ми проаналізували ставки оренди за договорами землі клієнтів компанії Volodar.

За результатами аналізу, було вкотре підтверджено певні тенденції та регіональні відмінності. Серед областей, що мають найвищі ставки орендної плати, можна виділити Тернопільську, Хмельницьку, Вінницьку, Полтавську, південні частини Житомирської, Київської та Чернігівської областей.

У цих регіонах висока конкуренція за земельні ресурси та підвищений попит на оренду землі призводять до зростання цін. Індикатив розміру орендної плати (ми вираховували середні доходи наших інвесторів) після вирахування податків (нетто):

Тернопільська – 5500 грн/га

Хмельницька – 5740 грн/га

Вінницька – 6112 грн/га

Київська (південь) – 6050 грн/га

Житомирська (південь) – 5434 грн/га

Чернігівська (південь) – 5223 грн/га

Полтавська – 5420 грн/га

У той же час, інші області, зокрема, Закарпатська (3930 грн/га) Волинська (3030 грн/га), Львівська (4530 грн/га) – всі три характеризуються нижчими ставками орендної плати. Це може бути пов'язано з меншим попитом на оренду земельних ділянок у цих регіонах та відповідно нижчим рівнем конкуренції сільськогосподарського сектору.

Також варто зазначити, що в окремих випадках ставки орендної плати можуть варіюватись навіть в межах однієї області. Наприклад, у Житомирській області можна спостерігати різницю в цінах оренди між різними районами. Ставка у північних районах відрізняються від південних майже на 50% (3200 грн/га проти 5434 грн).

У деяких областях, де оренда землі є основним джерелом доходу для об'єднаних територіальних громад, за результатами проведених тендерних процедур (аукціонів) ставки оренди досить суттєво відрізняються відносно наведених вище даних. Так неоподинокими є випадки встановлення розміру орендної плати в розмірі 15-17 тис. грн/га в усіх перелічених областях.

Відверто говорячи, ринок землі прямо не впливає на розміри ставок орендної плати, хоча кореляція вартості землі та розміру плати за її

викорстання присутня. Але потрібно врахувати той факт, що наступний етап ринку землі з 2024 року, коли будуть допущені юридичні особи українського права із засновниками-резидентами, може суттєво вплинути на ставки орендної плати. Ще більш відкритий ринок землі, однозначно, призведе до зростання конкуренції та, відповідно, до підвищення цін на оренду земельних ділянок.

Висновок: ставки орендної плати за оренду земель сільськогосподарського призначення в Україні значно варіюються в залежності від регіону. Визначальними факторами є попит на землю, якість ґрунту, доступність інфраструктури та місцеві економічні умови.

Наша компанія протягом поточного року поступово накопичує дані щодо індикативну розміру орендної плати аграріїв в усіх населених пунктах «курудзяного поясу» України і, вже в кінці року, наші клієнти зможуть за підпискою користуватись відповідною аналітикою. Можливе також замовлення інформації під конкретний перелік населених пунктів за замовленням клієнта (<https://agropolit.com/blog/530-yak-zminilasya-v-umovah-viyni-i-vilnogo-rinku-zemli-orendna-plata-za-zemlyu>). – 2023. – 20.06).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Павло Фролов, народний депутат від фракції « Слуга народу»

Виступ Президента з нагоди Дня Конституції, закон про виплати та праворучні авто для військових, звернення до країн НАТО напередодні саміту у Вільнюсі та до світу через загрози на Запорізькій АЕС – детально про прийняті акти Верховною Радою 28 червня

1.Законопроект 9342, прийнятим в цілому, встановили виплати військовим додаткової винагороди від 30 до 100 тис грн щомісяця пропорційно часу виконання бойових (спеціальних) завдань в порядку, розмірах та на умовах, встановлених Урядом, строковикам – 6 тис грн, пораненим, які зараховані у

розпорядження командира, – з 3-го місяця до закінчення розпорядження – додаткова виплата 20100 грн, тяжко пораненим на лікуванні, полоненим та зниклим без вісти щомісячна додаткова винагорода у 100 тис грн (померлим внаслідок поранення така сама одноразова виплата), курсантам – 2350 грн на місяць, інструкторам у військових частинах – від 15 до 30 тис грн, а також дозволили строковикам переходити на мобілізацію, відпустки для курсантів встановили до 10 днів зимової + до 20 днів літньої, встановили обов'язковий курс проходження базової військової підготовки перед відправкою на лінію фронту – не менше одного місяця.

2. Постановою 9430 закликали учасників Саміту НАТО у Вільнюсі взяти зобов'язання щодо надання Україні повноправного членства, передбачити механізм запрошення України до НАТО без проходження етапу Плану дій щодо членства та нарешті прийняти стратегічне рішення про запрошення України до членства в НАТО.

3. Постановою 9429 звернулись до ООН, МАГАТЕ, ЄС, ОБСЄ, НАТО, Ради Європи, парламентів та урядів іноземних держав щодо запобігання ядерній катастрофі на Запорізькій атомній електростанції та протидії ядерному шантажу російської федерації, держави – ядерного терориста.

4. Законом 9238 дозволили військовослужбовцям у період дії правового режиму воєнного стану використовувати у дорожньому русі транспортні засоби з правим розташуванням керма (https://censor.net/ua/blogs/3427597/vystup_prezydenta_z_nagody_dnya_konstytutsiyi_zakon_pro_vyplaty_ta_pravorulni_avto_dlya_viyiskovyhh). – 2023. – 28.06).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Артем Устюгов, адвокат

Чому державні закупівлі не заощаджують кошти або як обходять систему PROZORRO

Результати державних закупівель майже завжди викликають широкий суспільний

резонанс та нові кримінальні провадження у разі коли мова йде про мільйонні чи мільярдні контракти на постачання товарів за бюджетні кошти.

Не зважаючи на здавалось б велику кількість організацій, які покликані контролювати та запобігати надвитратам бюджетних коштів – Держаудитслужба, Антимонопольний комітет, правоохоронні органи, громадські організації, мети так і не було досягнуто – результати перевірок оскаржуються в судах, кримінальні справи накопичуються в архівах слідчих/прокурорів, поодинокі випадки передачі кримінальних справ до суду не мають наслідком відшкодування коштів державному бюджету.

У замовників також майже нічого не змінюється – звільняються особи, відповідальні за здійснення закупівель, а укладені контракти за завищеними цінами продовжують виконуватися.

Здавалося б, і перевели майже всі закупівлі на PROZORRO, і створили безліч контролюючих та правоохоронних органів (співробітники яких також живуть за рахунок податків), але реального результату так і немає.

На початку моєї кар'єри юриста мене завжди вчили: якщо ти отримувеш не той результат, який повинен бути – значить на якомусь етапі механізм неправильно працює.

Аналогічний підхід пропоную застосувати і в даному випадку – розберемо процедури закупівлі від планування видатків до укладення договору за результатами процедури закупівлі.

Згідно положень бюджетного законодавства, всі розпорядники бюджетних коштів складають проекти кошторисів (основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень), а після затвердженого розпису бюджету – затверджують зазначені проекти.

До зазначених кошторисів включаються кошти на задоволення всіх потреб бюджетної

установи від заробітної плати до закупівлі товарів, робіт, послуг.

Простими словами – бюджетна установа надає свою потребу у коштах на наступний рік, виходячи з фактичної потреби у закупівлі товарів, робіт та послуг, а також інших витрат, який викладається у проекті кошторису.

При визначенні обсягу коштів, необхідних для закупівлі товарів, робіт та послуг розпорядник коштів обчислює очікувану вартість таких товарів, робіт та послуг, враховуючи всі можливі ризики збільшення ціни в наступному році.

Після затвердження обсягів фінансування бюджетної установи, остання при необхідності коригує обсяги закупівель товарів, робіт чи послуг.

Згідно статті 4 ЗУ «Про публічні закупівлі», планування закупівель здійснюється на підставі наявної потреби у закупівлі товарів, робіт, послуг, а заплановані закупівлі включаються до річного плану закупівель.

У річному плані повинна міститися така інформація:

1.найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код замовника в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, його категорія;

2.назва предмета закупівлі із зазначенням коду за Єдиним закупівельним словником (у разі поділу на лоти такі відомості повинні зазначатися стосовно кожного лота) та назви відповідних класифікаторів предмета закупівлі і частин предмета закупівлі (лотів) (за наявності);

3.розмір бюджетного призначення та/або очікувана вартість предмета закупівлі;

4.код економічної класифікації видатків бюджету (для бюджетних коштів);

5.вид закупівлі та орієнтовний початок проведення

6.додаткові опції, у разі застосування рамкової угоди.

В оголошенні на проведення процедури закупівлі Замовник також зобов'язаний зазначити очікувану вартість предмета закупівлі.

Що ж таке очікувана вартість предмету закупівлі – це розрахункова вартість предмета закупівлі на конкретних умовах поставки із зазначенням інформації про включення/невключення до очікуваної вартості податку на додану вартість (ПДВ) та інших податків і зборів.

Тепер ми підійшли до самого цікавого питання – чому ж виникають численні претензії що вартість товару по закупівлі перевищує ринкову вартість товару?

Відповідь очевидна – замовники, оголошуючи закупівлю та визначаючи очікувану вартість закупівлі не здійснюють новий моніторинг ринку на предмет визначення ринкової вартості товару, а зазначають суму коштів, яка закладалася до кошторисів рік тому при формуванні потреб у коштах в поточному році та яка абсолютно не має жодного відношення до ринкової вартості продукції.

Тобто підставою для:

– додаткових витрат бюджету через невідповідність цінам на товари по результатам закупівлі – ринковим цінам,

– безлічі необґрунтованих (оскільки мета бізнесу це заробляння коштів, жодний нормативний акт не встановлює бізнесу обмеження у розмірі прибутку в публічних закупівлях) кримінальних проваджень за статтею 191 КК України (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем),

залучення десятків тисяч держслужбовців, задіяних в процесах перевірок, розслідувань щодо вартості товарів у державних закупівлях,

– додаткових витрат на десятки чи сотні мільйонів гривень платників податків на зарплати співробітникам перевіряючих органів, відрядження, експертизи, папір тощо,

Є банальна законодавча прогалина, яка полягає у тому, що законодавець упустив з виду один з надважливих етапів у закупівлях – визначення, безпосередньо перед оголошенням про проведення процедури закупівлі товару, очікуваної вартості предмета закупівлі виходячи з поточної ринкової вартості подібних товарів на ринку.

Ані Закон України «Про публічні закупівлі», ані Постанова КМ України від 12.10.2022 року

№1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених ЗУ «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування», ані жодний інший нормативний документ в українському законодавстві взагалі не регулює дане питання.

Скептики зараз звичайно згадають статтю 19 Конституції України, яка зазначає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, та зазначають що оскільки діюче законодавство не надає особам замовника повноважень повторно визначати очікувану вартість предмета закупівлі, то підстав для цього немає.

Однак це не зовсім так, пункт 4 статті 4 ЗУ «Про публічні закупівлі» наголошує, що для планування закупівель та підготовки до проведення закупівель замовники можуть проводити попередні ринкові консультації з метою аналізу ринку, у тому числі запитувати й отримувати рекомендації та інформацію від суб'єктів господарювання, такі рекомендації та інформація можуть використовуватися замовником під час підготовки до проведення закупівлі, якщо вони не призводять до порушення принципів здійснення публічних закупівель та недискримінації учасників.

Таким чином, повноваження на перерахунок очікуваної вартості предмета закупівлі у посадових осіб замовника є, відсутній лише законодавчо встановлений обов'язок це здійснювати на етапі підготовки до проведення закупівлі.

Розроблення такого незначного, на перший погляд, механізму дозволить зекономити значні бюджетні кошти, що особливо важливо в умовах війни, зменшити видатки на контролюючі органи та покращити забезпечення як військовослужбовців, так і внутрішньопереміщених осіб за рахунок зекономлених коштів (https://lb.ua/blog/artem_ustygov/561473_chomu_derzhavni_zakupivli.html). – 2023. – 20.06).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Михайло Поживанов, політик, громадський діяч, депутат Верховної Ради чотирьох скликань

Конституція та війна: чи варто щось міняти у першій, не зважаючи на другу?

Вже вдруге ми відзначатимемо День Конституції, перебуваючи у стані війни. «Великої» війни або повномасштабного вторгнення. Рік тому потреба жити із Конституцією, поставленою на паузу, ще не була такою очевидною. Але нинішній рік мав стати роком виборів. Провести ми їх не можемо – Конституція забороняє робити це у період дії воєнного стану. Тож далі ми маємо вирішити, як бути: залишити статус кво та чекати Перемоги або зважитися на коригування Основного закону. Хоча і його ми також змінити не можемо – також з причини воєнного стану. Отже, те, що я пишу зараз, є завданням «на подумати», коли бойові дії залишаться позаду. А подумати нам є про що.

Вже вдруге ми відзначатимемо День Конституції, перебуваючи у стані війни. «Великої» війни або повномасштабного вторгнення. Рік тому потреба жити із Конституцією, поставленою на паузу, ще не була такою очевидною. Але нинішній рік мав стати роком виборів. Провести ми їх не можемо – Конституція забороняє робити це у період дії воєнного стану. Тож далі ми маємо вирішити, як бути: залишити статус кво та чекати Перемоги або зважитися на коригування Основного закону. Хоча і його ми також змінити не можемо – також з причини воєнного стану. Отже, те, що я пишу зараз, є завданням «на подумати», коли бойові дії залишаться позаду. А подумати нам є про що.

Передусім стаття 157-ма, котра говорить про те, що «Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану», потребує змін. Коли подібна норма була закладена у тіло Закону, її автори навіть уявити не могли, що режим воєнного стану справді буде застосований і триватиме другий

рік поспіль. Але реалії є такими, якими є, і саме вони, можливо, вимагають редагування іншої статті – 37-ї.

Вона, як ми памятаємо, говорить про те, що «Утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються».

Ймовірно, це всебічне (здавалось би!) формулювання вимагає все ж таки уточнення. Аби згодом назавжди перекрити доступ до парламенту політичних покручів на кшалт ОПЗЖ, варто на рівні Конституції прописати, що заборонена діяльність партій, афільованих з державою-терористом. Іще 27 січня 2015 року Верховна Рада у заяві до ООН, Європарламенту, ПАРЄ, парламентської асамблеї НАТО, парламентської асамблеї ГУАМ та національних парламентів визнала Росію державою-терористом. Але ЦВК продовжувало допускати до виборів проросійські партії, а виборці продовжували голосувати за них.

А потім був січень 2018 року, коли Верховна Рада ухвалила законопроект, який журналісти та політики скорочено називають «Про деокупацію Донбасу». Повна назва цього документу: «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях». Закон тоді підтримали 280 депутатів – представники усіх фракцій парламенту, окрім, певна річ, «Опозиційного блоку». «Російська Федерація чинить злочин агресії проти України та здійснює тимчасову окупацію частини її території», – йшлося у преамбулі документу. Але і після цього – дивись попередній абзац! – ЦВК реєстрував проросійські партії, а виборець голосував за них.

А відтак, можливо, варто на рівні Конституції закріпити норму, котра раз і назавжди

поставить поза законом будь-які політичні проекти з присмаком Росії. 14 квітня 2022 року Верховна Рада України ще раз визнала Росію державою-терористом, а її політичний режим – неонацистським за «суттю і практикою». А 2 травня 2023 року парламент роз'яснив, що, на його думку, слід вкладати у термін «рашизм». Можливо, подібні новації так чи інакше варто відобразити у Конституції України, але це – на розсуд законодавця.

Тим часом інша новела видається мені ще більш важливою і обов'язковою для втілення. Йдеться про заборону проводити вибори під час воєнного стану. Дане питання є дуже складним і неоднозначним. Звісно, доки тривають бойові дії, на місці їх проведення неможливо організувати роботу виборчих дільниць та комісій. Але між бойовими діями та воєнним станом у законодавстві немає знаку «дорівнює». Вважаю, як тільки обставини дозволять, ми маємо провести вибори, навіть не чекаючи на скасування правового режиму «воєнний стан».

На це Україні натякають і закордонні партнери. Зокрема, президент Парламентської асамблеї Ради Європи Тіні Кокс прямо наполягає на необхідності проведення Україною парламентських і президентських виборів навіть за умови воєнного стану. «Україна має організувати вільні та чесні вибори. Бо це ваше зобов'язання за статутом Ради Європи. І звичайно, ви це зробите», – сказав Кокс в інтерв'ю «Європейській правді». Він визнав, що провести вибори в Україні буде вкрай складно, однак, за його словами, є приклади інших країн, зокрема, Туреччини, яка спромоглася провести вибори після руйнівного землетрусу.

«Не буде жодних претензій до України, якщо вибори будуть не ідеальними. Але якщо ви не проведете вибори, то у всіх будуть до вас запитання. Демократія – це звичайно, не тільки вибори. Але без виборів демократія неможлива», – додав він.

Із Коксом я не погоджуюсь тільки в одному: не вважаю приклад Туреччини релевантним. Я особисто навів би інший – приклад Ізраїлю. Країна, котра живе в стані перманентної війни

з моменту свого заснування, тим не менш, не відмовляється від регулярних виборів. І ми маємо наслідувати це, тим паче, що саме про Ізраїль найчастіше говорять як про країну, чий шлях ми проходимо зараз. До того ж, є ще один момент: коли одні й ті самі люди керують державою у стані війни, вони починають на цій війні заробляти. Як не прикро, але це так. Сподіваймося, що з Україною цього ще не сталося, але, щоб уникнути спокуси, ми маємо влити в її владні вени та артерії нову кров. І дозволити у виняткових випадках вносити зміни до Конституції.

І знову про війну. А, точніше, про тих, хто наближає у ній перемогу – для всіх нас. У статті 17-й сказано, що «оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України». Гадаю доречним розшифрувати, з кого нині складаються наші ЗСУ, включаючи і Сили територіальної оборони, формування яких було завершено у лютому 2022-го. Така деталізація не буде зайвою, вона відіграє роль пошани, дадину якої ми маємо віддати нашим захисникам.

До слова, вважаю доречною і дискусію про підпорядкування головнокомандувача Збройних Сил України. Нині, згідно із законом «Про Збройні Сили України», головнокомандуючий звітує президенту та міністру оборони. Не бачу нічого крамольного у більшому підпорядкуванні головнокомандуючого цивільному міністру оборони. Впроваджуючи принципи НАТО і «розводячи» у політичному та військовому просторі ці дві посади, ми прагнули сподобатися нашим партнерам. Проте не варто забувати про українську специфіку. Свого часу конфлікт між міністром оборони Андрієм Тараном та головнокомандувачем Русланом Хомчаком мусив «розрулювати» президент Зеленський, і це тертя між високопосадовцями лише підривало довіру до оборонної сфери – і це якраз напередодні повномасштабного вторгнення.

Так, нині нам пощастило мати цілком адекватних своїм посадам Валерія Залужного та Олексія Резнікова, але завстра на їхньому місці можуть опинитися інші люди. Я загалом

виступаю за посилення значимості уряду та всіх його міністрів, включно із міністром оборони. Наша формально парламентсько-президентська республіка давно стала суто президентською, ба навіть із з ухилом із домінуванням не лише над парламентом (де засідає контрольована главою держави монобільшість), але й над урядом. Будемо відверті: фактичним прем'єром на сьогодні є Володимир Олександрович Зеленський. Він ж – і керівник усіх силових структур.

Подібна ситуація є неправильною і шкідливою для країни в цілому. Стаття 6-та Конституції України говорить про те, що «державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України». Цю статтю давно пора наповнити реальним змістом та встановити справжню інституційну незалежність всіх перерахованих гілок влади. Виписати та посилити повноваження уряду і парламенту, яких вони на сьогодні не мають або в силу обставин не здійснюють, плюс захистити суди від будь-яких впливів зовні.

До речі, сьома стаття продовжує та розвиває шосту, і в ній говориться про те, що «в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування», а самоврядуванню як такому присвячений окремий, XI розділ Конституції. Я свого часу брав активну участь у розробці саме цього розділу. І можу сказати з впевненістю, що основне досягнення Конституції України 1996 року якраз і стосується місцевого самоврядування. Ми зламали підпорядкування рад, яке діяло ще з часів Радянського Союзу за принципом зверху вниз, тобто «область-район-село».

Ми визначили, що кожна місцева рада має право самостійно вирішувати питання місцевого значення: сама формувати бюджет, розробляти програми соціально-економічного, культурного розвитку свого регіону, розпоряджатися своїми землями, майном, встановлювати місцеві податки та збори тощо. Такий самоврядний устрій держави став

найбільшим новаторством нової Конституції. Також ми чітко прописали в Конституції, що органами місцевого самоврядування в Україні є село, селище, місто з можливістю об'єднання деяких сіл в одну сільську раду. Інших одиниць місцевого самоврядування в Україні не передбачено.

Принаймні, не було передбачено до того моменту, коли за президентства Петра Порошенка та прем'єрства Володимира Гройсмана не було розпочато авантюру під назвою «об'єднані територіальні громади». При цьому зауважу, що теоретично ОТГ, як добровільне об'єднання громадян, мають право на життя та не суперечать Конституції України. Але ж ми наразі спостерігаємо за абсурдністю створення деяких ОТГ, коли їх чисельність досягає великої кількості мешканців та територій. Із точки зору управління це є штучні, неефективні та громіздкі об'єднання.

Коли центр ОТГ розташований іноді за 100 км від кордонів такого ОТГ, населенню неможливо дістатися до основних управлінських інституцій та послуг, більше того – це вже не єдиний територіальний центр і не єдина територіальна громада. Виникають конфлікти, коли, наприклад, за рахунок місцевих податків деякі села чи міста такої ОТГ отримують більше переваг відносно інших. Це вбиває громаду! Можливо, в цій ситуації допоможе державне регулювання, яке закріпило б законом граничну чисельність ОТГ. Наприклад, у тій же Польщі чисельність та територія новоутвореної гміни, що об'єднує групу сіл і міст, і є найменшою самоврядною територіальною одиницею Польщі, регулюється Радою Міністрів.

Можна й не переймати чужий досвід, проте слід чітко визначити функції державного регулювання в галузі управління державною власністю на рівні центру, регіональної та місцевої влади. Держава має гарантувати фінансування таких соціально значущих проєктів, як освіта, соціальна допомога, медицина, якість доріг тощо. А місцеві органи влади будуть вирішувати питання місцевого значення в межах своєї компетенції.

І, завершуючи тему адміністративно-територіального устрою України,

зазначу, що і Київ, і Севастополь мають бути не адміністраціями, а звичайними суб'єктами місцевого самоврядування. Будучи народним депутатом України, я виступав проти надання Криму статусу автономної республіки. Добре пам'ятаю шантаж комуністів з цього приводу і вимушену згоду з ними Олександра Мороза, який пішов їм на зустріч, аби ухвалення Конституції не було зірвано взагалі.

Автономна Республіка Крим в 90-х була створена як поступка Кремлю, який не приховував своїх претензій на півострів. Севастополь став місцем базування Чорноморського флоту Росії, тому місто і мало в Україні спеціальний статус. Росія весь час незалежності України вклала великі фінансові ресурси в Севастополь, а саме існування Російського флоту в Криму стало одним із чинників швидкої окупації півострову в 2014 році. Оскільки після звільнення Криму російському флоту не буде місця в українських землях, сенс будь-яких спеціальних статусів як для міста Севастополя, так і для всього кримського півострову буде втрачено. Севастополь має стати звичайним містом України, а Крим – її областю. Розділ же X Конституції України має бути вилучений взагалі.

Такими є мої міркування з приводу того, як слід змінити Конституцію після Перемоги. Деякі тези, можливо, здаватимуться, дискусійними. Проте переконаний: усі погодяться із тим, що після війни країна не може залишатися такою, якою вона була до. Час змін настав, а випробування останнього часу очистили нашу свідомість і підготували ґрунт, на якому може бути побудована візія нової України з новою законодавчою базою (https://lb.ua/blog/mykhaylo_pozhyvanov/561752_konstitutsiya_viyna_chi_varto_shchos.html). – 2023. – 22.06).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Олександр Буханевич, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України

Календарна реформа: прогресивні та назрілі рішення Православної церкви України

Серйозні кроки вимагають об'єктивних передумов. Ще кілька років тому питання переходу Православної Церкви України на новоюліанське літочислення залишалося на рівні дискусій та обговорень без прийняття будь-яких серйозних рішень. Окреслена ситуація, звичайно, мала свої причини, які переважно знаходилися в політичній площині. Оцінювалися й такі фактори, як імовірність церковних розколів, несприйняття суспільством тощо. Проте об'єктивна проблема неточності юліанського календаря ставала дедалі вагомішою, а політичні кон'юнктури мають здатність змінюватися.

Так, соціологічною групою «Рейтинг» на початку червня 2023 року було проведене відповідне опитування серед 1000 респондентів в усіх регіонах України, окрім тимчасово окупованих територій, за результатами якого стало відомо, що 63 % українців підтримують ініціативу переходу на новий церковний календар. Із цього приводу митрополит Епіфаній зауважив: «Питання календарної реформи давно дискутується і в суспільстві, і в Церкві. І ми бачимо, що з року в рік все більшим стає число прихильників переходу на оновлений, сучасний календар, яким вже давно користуються більшість Помісних Православних Церков. З новою силою це питання постало внаслідок російської агресії. У сучасних умовах соціальний і культурний контекст юліанського календаря і його сприйняття докорінно змінилися. Нині він сприймається не стільки як пов'язаний із давніми українськими традиціями, скільки як пов'язаний із російською церковною культурою. Адже сучасним календарем користуються ті Церкви, які підтримують нашу Помісну Церкву, натомість наші опоненти і в першу чергу РПЦ – дотримуються старого календаря. Водночас фактори з минулого, які стояли на перешкоді календарних змін, нині втрачають свою актуальність. Тому прагнення збереження й утвердження своєї, української, духовної ідентичності, захист від агресії «руського міра» вимагають від нас назрілого рішення – долучитися до більшості Помісних Православних Церков, запровадивши у вжиток

новоюліанський календар, як більш точний астрономічно та церковно прийнятий, зі збереженням традиційної пасхалії».

Чим же відрізняються календарі і в чому прогресивність ініціатив Архієрейського Собору Православної Церкви України? Готовність переважної більшості українського суспільства до прийняття календарної реформи призвела до того, що вже 24 травня 2023 року на Архієрейському Соборі Православної Церкви України було прийнято важливі постанови стосовно календарного питання в житті нашої церкви. Але, перш ніж я перейду до змістовного аналізу цих об'єктивно назрілих та достатньо прогресивних документів, із метою більшої зрозумілості, логічним буде зупинитися на розгляді основних характеристик діючих у світі календарів.

Так, юліанський календар, введений римським імператором Юлієм Цезарем наприкінці 46 року до н.е., містив неточність, адже його рік був на 11 хвилин і 13,9 секунд довшим від справжнього астрономічного року. Така похибка призвела до того, що станом на сьогодні вказана різниця вже складає 13 днів, а після закінчення нинішнього століття складатиме 14 днів.

Більш точним календарем є григоріанський, запроваджений Папою Римським Григорієм XIII у жовтні 1582 року. У межах цього календаря розходження в один день з астрономічним роком накопичувалося раз на 3323 роки, а не на 128 років як в юліанському. Григоріанський календар таким чином визнано як міжнародний стандарт часового обліку (такий статус календаря затверджено міжнародним стандартом подання дати і часу ISO 8601, в якому зазначено, що григоріанський календар є календарем загального користування). У 1923 році сербом Мілутіном Міланковичем було створено новоюліанський календар, в якому згадане добове розходження трапляється один раз на 43,5 тис. років. Слід також зауважити, що до 2800 року григоріанський та новоюліанський календарі збігаються.

Запровадження григоріанського календаря у світському житті радянської росії відбулося після підписання декрету раднаркому «Про

введення західноєвропейського календаря» від 26 січня 1918 року. Українською Народною Республікою також було затверджено відповідний законодавчий акт від 12 лютого 1918 року, згідно з яким відбувся перехід на нове літочислення. Однак православна церква на теренах московії та України продовжила використовувати юліанський календар, який вже тоді виступав елементом протиставлення західним християнським традиціям, адже григоріанський календар введено з ініціативи Папи Римського. І будь-яких інших підстав, окрім очевидної політичної доцільності, у тому не було, адже до уваги не бралися ні точність григоріанського календаря, ані будь-які інші раціональні фактори.

Повертаючись до вже згаданих мною рішень Архієрейського Собору від 24 травня поточного року, слід особливо наголосити на їх комплексному характері, який полягає в тому, що автори не лише вирішили формальні питання переходу Церкви на новоюліанський календар, встановивши відповідний для цього порядок, але й чітко сформулювали передумови такого рішення. Так, у другому абзаці преамбули постанови Архієрейського Собору від 24 травня 2023 року особливо наголошено, що прийняття рішень Собору обумовлено вирішенням питань захисту релігійної свободи, самобутності українського народу та духовного простору України від агресії «руського міра». Тобто, здійснюючи відхід від старого юліанського календаря (який так жваво захищається не лише представниками РПЦ, але й офіційними особами держави-агресора) та переходячи на календар новоюліанський, ПЦУ тим самим дистанціюється від ідеології московитів та заперечує її, що є значним кроком на шляху подальшого зближення із Вселенським Патріархатом та більшістю православного світу. Вказана вище теза повною мірою корелюється з положеннями Статуту про управління Православної Церкви України, де у пункті 1 закріплено, що «УПЦ перебуває у єдності з Матір'ю Великою Христовою Церквою в Константинополі – Вселенським Патріархатом і з усіма іншими автокефальними Помісними Православними

Церквами, складаючи з ними єдине тіло Церкви Христової».

Більше того, у постановляючій частині рішення, натякаючи на тому, що й календарне питання може неоднозначно сприйматися суспільством, Собор засвідчив бажання і готовність вести діалог із метою досягнення єдності українського православ'я навколо Київського престолу на засадах Томосу про автокефалію (пункт 3 постанови). А вже відповідно до пункту 7 Собор затвердив запропонований Священним Синодом проєктпостанови «Про врегулювання календарного питання в Православній Церкві України». Таким чином, порядок переходу на новоюліанський календар був винесений на розгляд у межах окремої постанови Архієрейського Собору, що підкреслює особливу значимість і важливість цього питання.

Як «кістка в горлі», або реакція московитів виявилася прогнозованою. Названа постанова «Про врегулювання календарного питання в Православній Церкві України» була прийнята того самого дня, що й попередня. І здавалося б, що питання календарної реформи не є питанням канонічного порядку, тобто встановленим церковним правилом, проте вже на наступний день після цього московити взялися «турбуватися» про нашу Церкву. З цього приводу речник путіна песков висловився: «Зміна церковного календаря в Україні – це божевілля та вакханалія...». Звичайно, сприймати подібні заяви слід не інакше, як «руську пропаганду», що воліє використовувати будь-які приводи, аби лиш спробувати внести суспільний розбрат, адже в самому тексті постанови Собору «Про врегулювання календарного питання в Православній Церкві України» доступно зауважено, що «традиція використання Православною Церквою юліанського календаря не має сакрального значення (і ця теза, до речі, не заперечується на московії), сам цей календар має світське походження та був прийнятий Церквою в силу того, що це був календар, за яким велось літочислення у Римській імперії, і це був найкращий календар на той час. Однак

поступове накопичення в юліанському календарі розходження між реальними астрономічними подіями та календарними датами призводить до того, що святкування всіх неперехідних свят церковного року поступово зсуваються вперед, так що з плином часу, наприклад, свято Різдва Христового буде припадати на час приготування до Великого посту і навіть на сам піст, що є абсурдним». У вступній частині постанови також читаємо: «В кожній Помісній Православній церкві існує власна календарна традиція, яка спирається на загальне церковне Передання і практику Помісної Церкви. Деякі Помісні Церкви дотримуються юліанського («старого») календаря, деякі – новоюліанського («нового»). При цьому календарна традиція щодо обчислення пасхалії є загальною для всіх Помісних Православних Церков (окрім автономної Православної Церкви Фінляндії у складі Вселенського патріархату, яка використовує для цього григоріанський календар) і може бути уточнена тільки спільним рішенням Помісних Церков». Таким чином, якщо формально питання календарної реформи не має сакрального характеру, а юліанське літочислення містить значні похибки, які призводили та будуть призводити далі до необхідності перенесення церковних святкувань, то як ще можна сприймати запровадження нового календаря як не позитивний, зважений і доцільний крок, що підтримується більшістю українського суспільства. Де логіка, коли станом на сьогодні православні християни, які бажають зустріти новий рік, змушені робити це, перебуваючи у пості? У чому, скажіть мені, зерно правди, коли той самий песков своє народження святкує за григоріанським календарем (який у загальному збігається з новоюліанським), а народження Христа – за старим юліанським? Більше того, як будете пояснювати, коли дата Різдва Христового у 2101 році знову зміститься вперед і його святкування вже припадатиме на 8 січня? У відповідь тиша, або «поки нехай буде так, а далі побачимо». Яюсь неправильно та несправедливо виходить.

Зрозуміло і цілком очевидно, що перехід на новоюліанський календар зближує нас

із більшістю православного світу, адже сьогодні 9 із 16 помісних православних церков користуються ним: Константинопольська, Александрійська, Антіохійська, Румунська, Болгарська, Елладська (Грецька) Православні Церкви, Православна Церква Кіпру, Албанії, Чеських земель і Словаччини. Разом із ПЦУ таких церков вже стане 10. До слова кажучи, у руслі так званого «руського міра», старий юліанський календар давно перетворився на банальний засіб пропаганди та протиставлення у світовому православ'ї, і ним нині послуговуються переважно Православні Церкви постсоціалістичного простору, чи на які РПЦ має свій вплив.

Демократичний порядок визначено, останнє слово за представниками громад. Повертаючись до цитованої вище постанови Архієрейського Собору, слід особливо відзначити її диспозитивні начала, адже визначений порядок переходу парафій та монастирів ПЦУ на новий календар має відбуватися вільно і без будь якого примусу, що говорить про особливий демократизм її положень. Так, на основі пункту 3 постанови, ті релігійні громади і монастирі, які виявлять бажання й надалі дотримуватися юліанського календаря, можуть продовжити це робити відповідно до рішень їх парафіяльних зборів (або духовних соборів монастирів), які підтримані не менше як двома третинами членів громади.

Після активізації процесу переходу на новий календар окремі представники Московського патріархату в Україні поспішили наголосити на проблемах літургійної практики, які начебто не можна вирішити. Але зачекайте, як же тоді живе більша частина Православ'я, що тривалий час використовує новоюліанський календар? Якщо певні питання й можуть мати місце, то це означатиме одне: їх потрібно вирішувати – це раціональний підхід. Саме тому Архієрейський Собор ПЦУ доручив Синодальній богословсько-літургійній комісії та Синодальній календарній комісії, з урахуванням досвіду інших Православних Церков, підготувати пропозиції щодо тих випадків літургійної практики, які можуть виявитися складними при дотриманні

новоюліанського календаря (пункт 4 постанови).

Деякі дискусії виникають у розрізі питання про те, яка із дат – 25 грудня чи 7 січня – буде офіційним святковим днем. Слід зауважити, що на сьогодні, згідно зі статтею 73 Кодексу законів про працю України, обидві дати визнані державою як святкові неробочі дні. Зважаючи на те, що певні парафії залишать у вжитку юліанський календар, то зміни до названої статті вноситися не будуть, принаймні у перехідний період.

Отже, незважаючи на пустопорожні балачки представників держави-агресора, усі необхідні рішення щодо переходу з 1 вересня 2023 року Православної Церкви України на новоюліанський календар вже прийняті і процеси запущено. Ці рішення, що підтримуються більшістю громадян нашої держави, також несуть у собі значний політичний потенціал, адже віддаляють нас від ворожої країни та впливу її церкви, яка вже давно перетворилася на ще один орган державного впливу та пропаганди, і навпаки – зближують із Вселенським Патріархатом та світовим Православ'ям (https://lb.ua/blog/oleksandr_bukhanevych/562278_kalendarsna_reforma_progresivni.html). – 2023. – 26.06).

Блог на сайті «Лб.ua»

Про автора: Віталій Безгін, народний депутат (фракція «Слуга народу»), Голова підкомітету з питань адміністративно-територіального устрою та місцевого самов

Деокупація. Децентралізація. Крим

Повномасштабна агресія змінила підходи України в багатьох питаннях, що стосуються деокупації півострова. Дипломатичні плани щодо деокупації розбиваються о постійне бажання керівництва держави-агресора винести Крим в окремих кейс, що є неприйнятним для нас на нашому шляху до звільнення всіх тимчасово окупованих територій у кордонах 1991 року.

Саме це спричинило активізацію процесів із стратегічного планування того, яким буде Крим

після звільнення та як на території півострова працюватиме влада протягом перехідного періоду. Відповіді на всі ці питання необхідно мати вже зараз, багато з них вже викладені у відповідному стратегічному документі, що розроблений Представництвом Президента в АРК. Тут же пропоную обговорити винятково питання відновлення публічної влади та моделі управління.

Відірваність від українських реалій

Плануючи те, як може функціонувати влада в Криму після деокупації, треба розпочинати з аналізу поточного стану речей. Наразі, півострів є єдиним регіоном України, що не просто окупований, а й інтегрований в систему державного управління рф протягом майже 9 років. Росія, що суто номінально є федеративною державою, насправді – абсолютно централізована система з максимальним позбавленням регіонів (окуповані території України не виняток) самоврядних управлінських повноважень та свобод. Що вже нівелює преференції, які гарантовані автономії в Конституції України. У свою чергу, з моменту Революції Гідності, наша держава здійснила величезний прогрес у реформі децентралізації, де тепер кожна, навіть найменша, громада має більше самоврядних повноважень, аніж мав Крим та його населенні пункти до вторгнення. Окрім того, Україна в 2020 році отримала свій новий адміністративно-територіальний устрій. Усі регіони України тепер мають нову систему районування та всі, окрім Криму, покриті територіальними громадами на 100%. Отже, постає питання: як здійснити територіальну організацію влади в Криму після деокупації та чи потрібно вже зараз формувати там громади?

Час утворювати громади настав

17 липня 2020 року Верховна Рада затвердила постанову про нове районування України, де передбачила в Криму 10 нових районів. Треба одразу зазначити, що моделювання районів на тимчасово окупованих територіях ОРДЛО та півострові відбувалося з відхиленням від загальної методики та європейського стандарту, з метою отримати ширшу мережу представництва центральної влади на території на повоєнний період. У той же час, через

розгляд, на той момент, тільки дипломатичного шляху з повернення територій, було ухвалено рішення не створювати громади, а залишити це питання на період реінтеграції із запуском спочатку добровільного підходу.

Після повномасштабного вторгнення РФ і появи інших сценаріїв із деокупації стає зрозумілим, що 10 державних адміністрацій є вкрай малою кількістю для забезпечення присутності української влади на території, в той же час, – покрити всі населені пункти десантом управлінців з відповідним досвідом та антикризовими здібностями, коли тільки сіл та селищ в Криму 957, – неможливо.

Що робити? Сформувані тимчасові громади, що існуюватимуть, як базові одиниці адміністративно-територіального устрою від моменту деокупації до періоду за рік до перших місцевих виборів після звільнення.

Чому саме так? На територіях, що перебувають під окупацією тривалий час буде перехідний період. В залежності від способу та наслідків деокупації (завершення воєнного стану на всій території держави чи за винятком) там будуть функціонувати військові або військово-цивільні адміністрації. Проведенню перших виборів після війни там передуватиме реінтеграція в систему державного управління України та забезпечення критеріїв безпеки щодо проведення вільних та демократичних виборів. Ці критерії будуть зафіксовані на рівні законодавства і тільки у разі їх виконання вибори стануть можливими.

У свою чергу вже зараз сформувані в Криму остаточні громади – неможливо, оскільки деокупація призведе до втечі росіян, що переїхали на півострів після окупації, зрадників та адептів руського міра. А це – суттєво вплине на структуру населення та навантаження на мережі освітніх, соціальних, адміністративних та інших послуг.

Тому, єдиним реалістичним сценарієм є тимчасовий адміністративно-територіальний устрій із створенням військових адміністрацій на рівні районів і тимчасових громад.

Як це реалізувати?

1. Надати Уряду повноваження затвердити громади в Криму. (Наразі таких повноважень

немає, для цього необхідні зміни до законодавства).

2. Затвердити громади рішенням Уряду та вписати громади в нові райони Криму шляхом голосування Верховної Ради.

3. Після кроків 1 та 2 Уряд отримує можливість перезавантажити районні державні адміністрації в Криму, а Президент не матиме законодавчих перепон щодо впровадження військових адміністрацій в районах та громадах Криму, коли того потребуватиме ситуація.

Це тільки маленький пазлик із загальної рамки законодавчих змін, які нам доведеться реалізувати під час реінтеграції, але він має бути серед перших (https://lb.ua/blog/vitalii_bezghin/562474_deokupatsiya_detsentralizatsiya_krim_.html). – 2023. – 27.06).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Олександр Чебаненко, адвокат

Деякі роздуми до нерівної річниці Конституції України:

Конституції України 27 років.

У цьому зв'язку можна оцінити її з не зовсім звичного ракурсу.

А саме, наскільки вона відповідає такому цікавому критерію оцінки як “цивілізованість”.

Отже, Конституція повинна сприйматися громадянами як легітимна, такою, що виражає реальну волю народу та є прийнятною в належний спосіб.

Щодо порядку прийняття, – трохи передісторії.

Конституція УРСР 1978 року встановлювала, що “зміна Конституції України провадиться рішенням Верховної Ради України, прийнятим більшістю не менш як дві третини від загальної кількості народних депутатів України”.

В 1996 році відбулися не зміни до Конституції 1978 року, а прийняття нової Конституції.

Тому, на мою думку, проводиться це повинно було лише в формі “укладання” нової суспільної угоди, в якій повинен був брати участь весь народ в цілому – через референдум.

Тобто, порядок прийняття Конституції важко вважати належним.

Тепер, щодо наповнення.

Конституція 1996 року була ухвалена як компроміс не тільки між тодішнім президентом та “комуністичною” більшістю в Верховній Раді, але й в самій Раді.

Раді, яка абсолютно не відповідала стану суспільства (яке далеко вже відійшло від “червоних ідей”), не представляла його.

Так, наприклад, в обмін на визнання української мови державною, текст статті 10 отримав норму з виключним положенням російської мови.

Крім того, були зафіксовані, фактично, перші уступки сепаратизму: “Автономна Республіка Крим” (а не «Кримська область»).

Для порівняння, не секрет, що Конституція США не була б прийнята 17 вересня 1787 року під час Конституційної Конвенції в Філадельфії і ратифікована кількома південними штатами, якби не її окреме положення, яке забороняло Конгресу обмежувати работоргівлю до 1808 року, тобто протягом 20 років від ратифікації.

Це було зроблено як результат компромісу.

Фактично два штати, Джорджія і Південна Кароліна, заявивши, що не можуть відмовитися від рабів, адже раби склали третину цих штатів і основу їхнього економічного інтересу, протягом 70 років шантажували федеральний уряд погрозами вийти зі складу союзу, якщо федеральний уряд спробує проводити емансипаційну політику стосовно рабів.

Багато хто вважає, що результатом цього, через сто років, була Громадянська війна, в якій загинуло близько 600 тисяч американців.

Під час розробки нашої Конституції були закладені ще більш небезпечні ризики.

Крім того, з самого початку там був закладений так званий “дефіцит конституційної легітимності”, коли Конституція не стала фіксацією суспільного договору, а була формальним актом, нестійким консенсусом, правила якого не працюють.

Населення погодилось, за замовчуванням, виживати разом на одній території та ідентифікувати себе як українці.

Всі інші питання мали б вирішуватися верхівкою суспільства.

Яка й вирішувала ці питання, але у власних інтересах

Конституція повинна бути обов'язковою для виконання, з реальною відповідальністю.

При тому, історія Конституції України – це історія її системних порушень з боку влади, плюс – історія спроб підлаштування Конституції владою під свої потреби.

У нас є достатньо сильний Президент та відносно слабкі Парламент та слабкий за визначенням голова Уряду (який навіть не може суттєво впливати на кадрову політику стосовно міністерств).

Плюс – де-факто несформована політична система (існує ряд партій, які є здебільшого політичними проектами вождистського типу, низький рівень політичної грамотності тощо).

Мають місце постійні спроби посилення ролі Президента в механізмі державної влади шляхом перетягування на себе повноважень (часто – в неконституційний спосіб), створення паралельних державних структур (офіс президента – яскравий приклад), спотворення конституційно встановленої моделі державної влади.

На додаток – відсутні закони, в яких повинні були реалізовуватись конституційні положення щодо організації влади згідно з конституційними принципами (про Уряд, міністерства, які й досі діють на підставі положень, що може мати негативними наслідками визнання їх актів незаконними тощо).

При цьому прийняття багатьох законів, прямо передбачених у Конституції України, свідомо блокується протягом багатьох років.

Норми Конституції щодо прав і свобод здебільшого носять декларативний характер через те, що не підкріплені дзеркальними обов'язками органів державної влади, місцевої влади та їх посадових осіб та нормами щодо відповідальності за невиконання.

Була запроваджена практика суттєвих порушень норм Конституції “під дахом” “міжнародних партнерів”, в тому числі, представників посольств, що є прямим порушенням як базових принципів щодо суверенітету, так і норм міжнародного права, в першу чергу, Віденської конвенції про дипломатичні зносини, яка забороняє дипломатам втручатися у внутрішні справи

держав (“Без шкоди для їх привілеїв та імунітетів, всі особи, які користуються такими привілеями та імунітетами, зобов'язані поважати закони і постанови держави перебування. Вони також зобов'язані не втручатися у внутрішні справи цієї держави.”).

Конституційні кризи у владі носять системний характер, в першу чергу, через встановлений порядок роботи Президента, Парламенту, Уряду, відсутність реальних механізмів взаємодії міністерств, відомств та відповідальності посадових осіб.

Багато повноважень Президента, Прем'єра, міністерств і відомств дублюються між собою.

В наявності – криза судової системи, в тому числі, існування одночасно двох Верховних Судів (до речі, заснування другого з яких було “продавлене” саме міжнародними партнерами).

Конституція повинна бути цілісним правовим “механізмом”, без дисбалансу та внутрішніх протиріч.

В той же час, наприклад, відповідно до статті 17 Конституції “захист суверенітету і територіальної цілісності України... є... справою всього Українського народу”.

А, відповідно до статті 65 Конституції, “захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України... є обов'язком громадян України”.

При тому, в тій же 17 статті: “на території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом”.

В наявності – суттєві протиріччя.

Яскравий приклад – добробати.

Конституція повинна відповідати як духу та історичним особливостям розвитку народу, який об'єднався в ту чи іншу державу, так і існуючим умовам

Історія більшої частини народів, які заселяють сучасну Україну, свідчить про їхні певні пріоритети, в першу чергу, щодо прав і свобод громадянина, бажання максимального обмеження втручання в ці питання з боку держави.

Можна сказати, що вони розділяють слова В.Черчилля: “Соціалістична концепція всемогутньої Держави, яка втручається у

щонайменші дрібниці життя й поведінки індивіда і вимагає планування й формалізації його праці й винагород, є відразливою й огидною для друзів свободи”.

При тому, в нашій Конституції є цілий ряд норм, які важко назвати інакше як соціалістично-декларативними.

Наприклад:

Україна є соціальною державою (стаття 1);

“державою створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб” (стаття 43);

“громадяни мають право на соціальний захист...”, який “гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення...” (стаття 46).

Конституція повинна не тільки проголошувати, але й створювати реальні механізми для гарантування певних прав і свобод громадян, обмежуючи можливості для свавілля з боку державної влади.

В Конституції України присутні чудові базові декларації та гарантії, як то характеристика України як правової держави, визнання та дія принципу верховенства права, те, що державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

В Конституції закріплений широкий спектр прав і свобод людини й громадянина – право на життя, на повагу до людської гідності, право на свободу й особисту недоторканність, право на недоторканність житла, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на свободу пересування і вільний вибір місця проживання, право на свободу думки й слова, право на об'єднання в партії політичні та громадські організації, право брати участь в управлінні державними справами тощо.

Реальні гарантії реалізації більшості вказаних прав і свобод відсутні.

Наприклад, стаття 5 Конституції говорить, що “єдиним джерелом влади і носієм суверенітету в

Україні є народ” – не знайшла реальної реалізації в законодавстві. Як доказ – відмова ініціативи в проведенні референдуму по землі. Прикро, але цим законом (і багатьма іншими) легко маніпулювати, маючи під контролем виконавчу владу загалом та контроль над більшістю ЦВК.

Інший приклад.

В частині 1 статті 38 Конституції України проголошено: “громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами...”.

Для реалізації посилу “мають право” повинні встановлюватися (і не тільки в цьому випадку) відповідні обов’язки державних органів, принаймні пропонувати громадянам залучатися до управління державними справами.

Адже в статті 8 Конституції прямо вказано, всі конституційні норми є нормами прямої дії.

Реальний механізм цього відсутній.

Відповідно до Конституції України, органи державної влади, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

При тому, в Україні майже не діють судові механізми стримування свавілля з боку держави.

Крім того, повинні працювати як порядок тлумачення та застосування Конституції, так і запобіжники проти її невиконання, незаконної зміни.

Недостатня прописаність норм Конституції та невідповідність законів та інших нормативних актів Конституції в цивілізованому світі усувається толкуванням Конституції, правом на оскарження нормативних актів в суді та Конституційному Суді, плюс – визнанням незаконними нормативних актів судом та неконституційними відповідних актів – Конституційним Судом.

В Україні з 1996 року діє Конституційний Суд України, орган конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження Конституції України.

Відповідно до Конституції.

Крім того, рішення, ухвалені Конституційним Судом України, є обов’язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені, а акти, або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

На додаток, за невиконання рішень КСУ передбачена кримінальна відповідальність.

Правда, більшість цих положень постійно порушується на практиці.

А, з урахуванням принципу персональної відповідальності, притягнути до відповідальності за невиконання актів КСУ взагалі проблематично.

Плюс, загальновідомим є факт, що вже довгий час діяльність КСУ як незалежного органу конституційного контролю фактично блокована владною командою.

Президент України здійснює повноваження, визначені виключно Конституцією України.

При тому, при монобільшості в Парламенті, контролі ГПУ, СБУ, МВС тощо, порушення Конституції з боку Президента носять системний характер.

Наприклад, 27 жовтня 2020 року Конституційний Суд України (далі – КСУ) визнав неконституційними ряд норм закону щодо ключових повноважень НАЗК (з контролю й перевірки декларацій, щодо проведення моніторингу способу життя певних осіб, доступу до інформації тощо), а також статтю 366-1 Кримінального кодексу України (щодо недостовірного декларування), відповідно до якої була передбачена кримінальна відповідальність для суб’єктів владних повноважень аж до позбавлення волі на строк до двох років.

У відповідь Президент України запропонував спочатку Верховній Раді припинити повноваження всього складу КСУ, потім – відновити визнані неконституційними норми, плюс, видав укази, яким відмінив укази про призначення двох суддів КСУ (які були оскаржені в КСУ та ВС, а один з них був відмінений ВС).

Судова гілка влади через недомплектування, катастрофічне недофінансування, проблеми

з професійним рівнем суддів, корупцію, розбалансованість, інші проблеми також є в даний момент здебільшого малоефективною для захисту прав і свобод, гарантованих Конституцією.

Громадяни повинні розділяти з державною владою відповідальність як за зміст Конституції, так і за її виконання.

Існуючі головні перепони для цього:

- нечіткий розподіл повноважень між різними гілками верхнього ешелону влади;
- недосконалість комплектування та розподілу компетенцій Уряду, міністерств, відомств;
- небажання глави держави виконувати прописаного в Конституції обов'язку бути гарантом додержання Конституції України та відсутності правових механізмів, які б могли змусити його до цього.

Крім того, конституційно встановлені межі президентських повноважень, інших державних установ було як конституційно, так і за межами Конституції (Офіс Президента, РНБО) розширено, що призвело до порушення балансу стримувань та противаг у механізмі державної влади.

Таким чином, висновки, м'яко кажучи, нерайдужні.

Чинна Конституція України, як і закріплена на її основі модель державного урядування, практично не відповідають ознакам цивілізованості.

Модель є розбалансованою, неефективною, як наслідок, непрофесійною та не відповідає інтересам суспільства (при практично повній орієнтації на «інтереси» олігархату, що призводить до неякісної державної політики, обмеження реалізації права громадян брати участь в управлінні державними справами, негативно позначилась на відкритості та прозорості вироблення державної політики, сприяє розвитку (політичної і не тільки) корупції тощо.

Вочевидь, все це підлягає реформуванню.

Але, звичайно, вже після нашої Перемоги.

Тим не менш, Конституцію треба поважати, а її вимоги повинні виконуватись, навіть попри її недоліки.

Адже це – Основний закон України, один із символів нашої держави.

А під час війни, ще й зброя.

Хай не досконала, потребує значного покращення, а можливо, й заміни, але – ЗБРОЯ (https://censor.net/ua/blogs/3427437/deyaki_rozdumy_do_nerivnoyi_richnytsi_konstytutsiyi_ukrayiny). – 2023. – 28.06).

Блог на сайті «Zaxid.Net»

Про автора: Марія Левко, начальниця прес-служби ЛОТЦК та СП

Нагадуємо про важливість дотримання законодавчих норм ведення військового обліку

Нагадуємо, що керівники державних органів, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, підприємств, закладів освіти незалежно від форм власності зобов'язані дотримуватись законодавчих норм щодо ведення військового обліку.

Наголошуємо, що посадові особи державних органів, органів місцевого самоврядування підприємств, установ та організацій за порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію (зокрема за неподання до РТЦК та СП списків громадян, які підлягають приписці до призовних дільниць, за прийняття на роботу призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які не перебувають на військовому обліку, незабезпечення оповіщення призовників, військовозобов'язаних та резервістів про їх виклик до РТЦК та СП, перешкоду їх своєчасній явці на збірні пункти, призовні дільниці, несвоечасне подання документів, необхідних для ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, неподання відомостей про таких осіб) несуть відповідальність згідно із законом.

Порядок організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів затверджено постановою КМУ №1487 від 30.12.22.

Водночас інформуємо про те, що військовослужбовцями територіальних центрів

комплектування та соціальної підтримки будуть проводитись позапланові перевірки (https://zaxid.net/nagadyemo_pro_vazhlyvist_dotrimannya_zakonodavchih_norm_vedennya_viyskovogo_obliku_n1566215). – 2023. – 26.06).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Дмитро Разумков, український державний діяч, політик.

Чому закон N8401 поховає малий бізнес в Україні?

Нещодавно мене запитали на одному з ефірів: «Чи на часі сьогодні піднімати податки для українського бізнесу?»

Як на мене, відповідь очевидна – Ні. І аргументів тут чимало.

Але, як не дивно, у Парламенті, Уряді, в інших структурах мають протилежну думку. Хоча нагадаю, Володимир Зеленський ще на початку повномасштабного вторгнення, 7 березня 2022 року, заявляв: Уряд розробив план підтримки бізнесу. Ним передбачалося звільнення від низки податків на період воєнного стану і мінімум на рік після його завершення.

Це дуже правильне рішення. Повністю його підтримую, але є одне АЛЕ – воно не виконується. Захист бізнесу і нашої економіки – зона відповідальності Президента, гаранта Конституції, який до того ж публічно вийшов і дав обіцянку. Сьогодні і Уряд, і Парламент підпорядковуються Президенту, тому і він повинен контролювати виконання своїх обіцянок, а не забувати про них на наступний же день.

Що ми маємо зараз? З 1 липня цього року піднімається ПДВ на паливо з пільгових 7% до 20%. І це подається як перемога, хоча бензин зросте в середньому на 11 грн/літр.

З 1 червня цього року НКРЕКП суттєво збільшило тариф на електроенергію, попри всі мораторії і від Ради, і від Президента. Далі на нас чекає зростання інших тарифів, про це прямо і без сорому кажуть урядовці.

Найбільш скандальною ініціативою в цьому переліку є законопроект N8401, який ледве-

ледве, але все ж таки пройшов перше читання, набравши 227 голосів депутатів. У народі цих людей вже навіть прозвали «зрадниками України».

Законопроект передбачає:

– Збільшення податку з 2% до 5% із обігу для платників єдиного податку третьої групи.

– Відновлення штрафних санкцій за порушення податкового законодавства, а також перевірок для підприємців.

– Скасування можливості для ФОП 1 і 2 групи не сплачувати єдиний податок.

Якщо читати ці норми, то складається враження, що війни вже немає, і в людей все добре. Може в окремих парламентарів все дійсно чудово, але в більшості українців проблем вистачає. Поки, на щастя, законопроектухвалений лише у першому читанні. Розгляд у другому буде не раніше липня, тобто жодного підняття з 1 липня (як планувалося спочатку) в країні не відбудеться, і це гарна новина.

Так чому цей закон категорично не можна схвалювати?

Щоразу зустрічаючись з бізнесом – від власників невеличких кав'ярень і до керівників великих підприємств – чую від них важливу тезу: не вставляйте нам палиці в колеса. Бізнес готовий платити податки, готовий брати на себе ризики, готовий створювати робочі місця і платити працівникам зарплату, але не готовий до викрутасів з боку держави.

Вкотре повторюю: ну не можна протягом одного року спочатку обіцяти людям пільгову систему і повну підтримку, фіксувати її на рівні законів та рішень Уряду, а потім брати і все скасовувати. Це не тільки б'є по компаніях, по їхніх планах і розрахунках, а й демотивує людей. А ось це вже дійсно найгірше, що може статися в нинішніх умовах.

Ми маємо дякувати та створювати можливості для того патріотичного бізнесу, який попри ракетні обстріли і складну економічну ситуацію не поїхав з нашої країни. Є чимало людей, які незважаючи на численні виклики, продовжують вкладати в Україну кошти, платити зарплати та наповнювати податками державний бюджет. А я нагадаю: сьогодні всі

надходження з кошториса направляються на фінансування Збройних Сил, що здобувають нам перемогу над ворогом.

При цьому для бізнесу сьогодні не є великою проблемою переїхати до Польщі, де створені максимально сприятливі умови для наших підприємців. Бо поляки чітко знають – що краще ти ставишся до бізнесменів у своїй державі, то більше грошей отримуєш у бюджет, і багатшими стають твої громадяни.

В Україні зовсім інший підхід. «Це мистецтво обципувати гусака так, щоб він не кричав», – як казав один із «класиків» нинішнього податкового комітету Парламенту.

Замість щоквартального податкового наїзду на бізнесменів, «Розумна політика» більше року пропонує нормальні розумні підходи.

Прогнозоване законодавство, збереження пільг на час війни і, як мінімум, рік після перемоги. Пільгове кредитування бізнесменам, з державними гарантіями, особливо в тих регіонах, які звільнені від окупантів. Ми маємо наводити порядок у фіскальній, митній системах держави, показувати власним прикладом людям – не виїжджайте за кордон, вкладайте гроші, живіть і працюйте в Україні.

У стінах Парламенту вже майже пів року перебуває наш законопроект N8387, який передбачає введення реальної презумпції

невинуватості для бізнесу. Платники податків не мають зазнавати необґрунтованого і непропорційного втручання у свою діяльність. І цей принцип має стати державною аксіомою, яку «Розумна політика» пропонує закріпити на рівні закону. Але ні. Через небажання захищати бізнес, профільний податковий комітет і монобільшість продовжують блокувати нашу ідею, навіть не вносячи її у порядок денний.

Паралельно важливо працювати і з нашими міжнародними партнерами. Я дуже вдячний їм і за військову, і за фінансову допомогу. Очевидно, без неї ми би не витягнули фінансування всіх зобов'язань перед нашими громадянами. Але Уряд у таких перемовинах має відстоювати державні інтереси і не погоджуватися на умови, за якими кредит від МВФ нам дають під 6,9%, замість 1-2%, які були раніше. Це проста математика, за якою стоять мільярди гривень, а також економічний розвиток цілого покоління.

Тому я вкотре нагадую всім, хто зараз намагається гратися з нашою економікою, – це дуже погано закінчиться. А законопроект N8401, дуже сподіваюся, не буде проголосований у Парламенті. Принаймні «Розумна політика» точно зробить усе, щоб у другому читанні він був провалений і знятий з порядку денного (<https://blogs.pravda.com.ua/authors/razumkov/6492dbc0f137b>). – 2023. – 21.06).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 11 (253) 2023**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Редактори:
А. Бергелська, Я. Маленко

Комп'ютерне верстання:
Н. Крапіва

Підп. до друку 06.07.2023
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 3,21.
Наклад 21 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
siaz2014@ukr.net